

Otthonosan itthon Települési ifjúsági munka

2. fejezet illusztrációi

IDŐVONAL¹ *(gyakorlatok)*

Annak a megértéséhez, hogy milyen bonyolult kölcsönhatásban vannak egymással a generációk, egy egyszerű idővonal felvétele és az elkészített idővonal elemzése sok fontos tanulsággal szolgálhat. A fiatalok ugyanis hordozói az előttük járt generációk tapasztalatainak is, akkor is, ha ezzel nincsenek tisztában, akkor is, ha ezek a tapasztalatok nem érdeklik őket. Fontos tudnunk: a generációk mindig üzennek egy társadalomban, kapcsolataik nagyon is bonyolult módon rendeződnek. Ezek ábrázolására, nyitott gondolatok megfogalmazásához kiindulópontként használható az idővonal felvétele.

Ehhez egy papírra és írószerszámmra van szükség. (Az idővonalat egyéni, illetve közösségi, csoportos módon is meg lehet alkotni!) Fontos, hogy kijelöljük az idővonal koordinátáit. Ezzel alkotjuk meg többdimenziós képünket, a generációi hologramját. Ha pl. arra vagyunk kíváncsiak, hogy az életút mely fontos eseményei mikor történtek meg velünk, nyitva is hagyhatjuk az évszámok helyét, bízzuk a gyakorlatban résztvevőkre az évszámok beírását. (Ebben az esetben azonban a gyakorlat irányítóiként magunknak kell a rendszert megalkotnunk, és megkeresnünk annak az egyedi és az általános koordinátáit.)

1. Példa: Generációs történetek Magyarországon (1945 – 2008)

	Az év, amikor született							
	1947	1956	1968	1973	1989	1994	2004	2008 (Schengen)
Mikor történt?								
1945-47. háború utáni újjáépítés	2-0	11-9	23-21	28-26	44-42	49-47	59-57	63-61
1950-54. ún. „Ratkó-korszak”; kom- munizmus, sztálinizmus	0	6-2	18-12	23-19	49-45	44-40	54-50	58-54
1960-63. Kádári konszolidáció	0	0	8-5	13-10	39-36	34-31	44-41	48-45
1968-75. „új mechanizmus”; ifjúsági forradalom Ny-on, Csehsz- lovákia megszállása	0	0	0-1	5-0	21-14	26-19	36-29	40-33
1980-85. szürke évek	0	0	0	0	9-4	14-9	24-19	28-23
1990-95. Rendszerváltás	0	0	0	0	0	4-0	14-9	18-13
2000-05. Európa Mo-n	0	0	0	0	0	0	4-0	8-3

¹ A különböző idővonalak nagyszerű gyűjteménye található (angolul) a www.xtimeline.com honlapon, amelyek mind történeti, mind szociális megközelítésekhez is nagyon jól használhatóak.

Nézzünk a táblázatra: szerinted mi történt abban az évben? Mi lehetett ennek a következménye valaki számára, aki akkor volt mondjuk 16 éves? Mert milyen is egy 16 éves ember? Milyen egy olyan valaki, aki már elmúlt 50, és akkor kell alkalmazkodnia nagyon nagy változásokhoz? Sikerülhet?

2. Példa (személyes idővonal):

Mi volt az a fontos esemény, amely megtörtént veled évben?

Mi történt akkor a szüleiddel? Fel tudod idézni?

Arra kell törekednünk, hogy a táblázat hasonlítson az 1. példában bemutatotthoz. Az események találkozásait szeretnénk vizsgálni! Ennél a gyakorlatnál rendkívül fontos, hogy a résztvevők nagyon természetesen végig tudják gondolni, mi a fontos, és mi a lényegtelen. Jellemző lehet a választásuk! Sokat megtudhatunk ebből! Biztosítsunk hozzá megfelelő körülményeket!

Ugyanezt a gyakorlatot elvégezhetjük olyan résztvevőkkel, akik egyazon településen élnek. Megkérhetjük őket, hogy ábrázolják egy idővonalban, milyen fontos események történtek a településükön, és mikor. Mit tartanak ők számon? Miért?

Az „Idővonalat” jól hasznosíthatjuk egy települési koncepció elkészítéséhez is!

(Ebben az esetben vegyük figyelembe azt, hogy mit is tudnak az idővonal készítésében résztvevők a saját településükről. Szánjunk időt arra, hogy megtudjuk, milyen tudással rendelkeznek, mit tartanak fontosnak. Ebből készítsünk először egy „közmegegyezésen” alapuló listát! Próbáljuk ki, kinek mi a fontos esemény a település történetében! Egy beruházás, amely eredményeképpen mára megújult az iskola vagy a sportpálya – vagy más esemény, pl. amely után sok minden megváltozott. Érdemes összevetni ezeket a különböző nézőpontokkal, és feltenni a kérdést: „Neked, miért?” vagy „Mi az oka annak, hogy te ezt emeled ki?”)

Tegyünk kísérletet egy település idővonalának az elkészítésére!

Kérdezzük meg: „Milyen lesz a településünk 2020-ban?”. Az idővonal induljon ki a jelen folyamataiból:

1. lépés: készítsünk egy SWOT analízist a településünkről.
2. lépés: az 1. lépésben elkészített analízist tekintsük kiindulópontnak ahhoz, hogy elképzeljük a lehetséges jövőt:

Pl.:

-- 2008 --	-- 2020 --
<i>a ma 16 évesek</i>	<i>28 évesek lesznek</i>
<i>a ma 10 000 középiskolásból</i>	<i>50%-uk (5 000) marad településünkön</i>
<i>most 15 ifjúsági egyesületünk van</i>	<i>30 lesz</i>
<i>most nincsen ifjúsági klubunk</i>	<i>5 lesz</i>

A szempontokat nagyon szabadon, kreatívan, közösen és a SWOT analízisben megnevezett erősségek / gyengeségek / lehetőségek / akadályok alapján határozzuk meg. Képzeljük el a „folytatást”, és ábrázoljuk az idővonalon!

KALEIDOSZKÓP

Internet – gyakorlat

A fiatalok körében tapasztalható jelenségek leírására egy lehetséges út, ha a dolgokról, tevékenységekről alkotott saját kifejezéseiket megismerjük. Tegyen erre egy kísérletet! Keressen „rá” az interneten az alábbi címszavakra. Keresse őket pl. így: emo+fiatalok vagy goa+fiatalok.

Beatbox:	_____	Heavy Metal:	_____
BMX:	_____	Hip Hop:	_____
Critical Mass:	_____	House (Party):	_____
Drum'n'Bass:	_____	Marijuana:	_____
EMO:	_____	Punk:	_____
Funky:	_____	Rave:	_____
Goa:	_____	Rock:	_____
Goths (Gothic):	_____	RPG (vagy FRPG):	_____
Gördeszka:	_____	Thrash:	_____
Graffiti:	_____		

- Hány találatot kapott az egyes címszavak keresésekor? (Kérjük, írja fel a számot!)
- Kb. hány oldal vezet el magyar nyelvű információkhoz? – Nézzen meg egyet-kettőt!
- Mit tapasztal? Mit olvashat? Elégséges információval rendelkezik a fogalomról?
- Mely honlapokon talált érdemi információkat, és melyek bizonyultak feleslegesnek? Milyen linkeket talál a felkeresett honlapokon – hová vezetik tovább?
- Milyen képeket lát a felkeresett honlapokon? Mi van a képeken? Ha felkeresi a honlapot, hall-e zenét? Milyet? (Tetszik?)
- Észlelhetőek-e a felkeresett honlapokon olvasott információk alapján az együttműködések, a kapcsolatok, a szerveződések? Ha igen, próbálja meg ezeket tipologizálni (jellemzőik alapján csoportosítani).

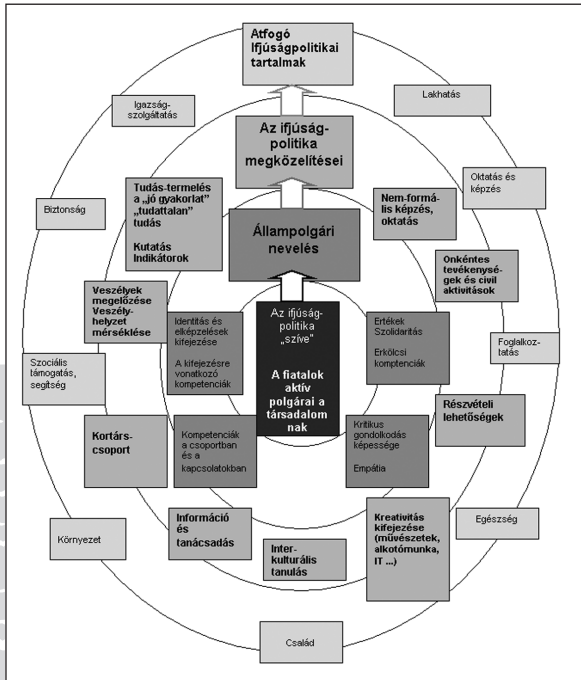
A kereséshez használja kiindulópontként a www.google.hu és a www.youtube.com oldalakat! A megtalált információkat csoportosítva, rendszerezve válaszoljon az alábbi kérdésekre:

- Talált-e egy-egy csoport azonosítását megkönnyítő jeleket, szimbólumokat? (logo, jel, öltözködés vagy ruházat kiegészítése, hajviselet, köszöntési forma)
- Milyen speciális nyelvi kifejezéseket azonosít? Hogyan írják le pl. a különböző csoportok az együttlét alkalmait, a teret, a cselekvéseket?
- Van-e a vizsgált csoportoknak vezetője / szellemi vezetője? Ki számít tekintélynek? Hogyan tartják számon a fontos embereket a csoportok tagjai?
- Milyen jellegzetes zenei irányzatokat azonosít, és ezek milyen csoportokkal hozhatóak összefüggésbe? Tudott-e azonosítani olyan helyeket, ahol ezek a csoportok összegyűlnek, megtalálhatóak?

Segítségképpen tekintse át az alábbi táblázatot:

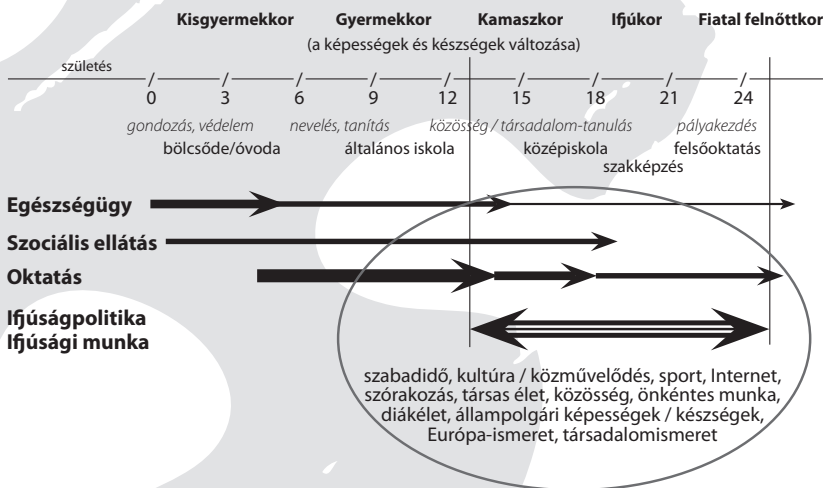
Elhatárolódás más csoportoktól („mi nem vagyunk...“)	Kapcsolatok Kapcsolattartás módjai	A hely, ahol szívesen vagyunk, az együttlét formája, lehetőségei A hely igénybevételének feltételei
A képviselt értékek terjesztése	A szubkulturális csoport értékei, „hitvallása”, világnézete és identitása ÉRTÉKEK	Az együttlét céljai
Jellegzetes nyelvi fordulatok	Jellegzetes akciók, tevékenységek	A csoporthoz való tartozás kifejezésének szimbólumai (hajviselet, öltözködés – jellegzetes ruhadarabok, kiegészítők -, üdvözlési formák, nyelvi fordulatok)

Példák²: Egy ifjúságpolitikai felfogás

² In: Lasse Siurala: Az ifjúságpolitika európai keretei (ET/CDEJ 33. találkozó, 2004. október, 12. oldal – ford.: WP)

Életkori keretek: Ifjúságpolitika a szakpolitikák³ felelősségi körei szerint

SZÖVEGFELDOLGOZÁS

A következő oldalakon három egybefüggő szöveget olvashat. Az egyik – Gyurkovics Tamás írása, amely a Népszabadságban jelent meg – a „szubjektív-társadalmi ifjúságképre” példa. A másikban az Európai Unió – az Európai Bizottság – dokumentumát olvashatja. A dokumentum fő címe: „Napirenden az európai fiatalokat foglalkoztató kérdések”. A harmadik szöveg Csata Zsombor összefoglaló igénnyel készített írása, amely tulajdonképpen a különböző ifjúságképek összevetéséről szól. Javasoljuk, hogy olvassa el a szövegeket. Gondolja végig az olvasottakat, dolgozza fel és válaszolja meg a következő kérdéseket:

Az első szöveg esetében:

- Milyen fogalmakat használ / alkalmaz a szerző?
- Mit tekint generációnak? Ön egyetért ezzel a felfogással? Meggyőző?
- Milyen személyes és milyen általános szempontokat fedez fel a szövegben? Utal a szerző a személyes / szubjektív ifjúságképre? És annak a forrásaira?

A második szöveg esetében:

- A jelzett kérdések valóban fontosak az európai fiatalok számára? Ezek a kérdések foglalkoztatják őket az Ön településén is?
- Hol és hogyan, milyen összefüggésekben említi a dokumentum az Európai Bizottság és az EU más intézményei, a nemzeti kormányok, a regionális és helyi-telepü-

³ Szakpolitikák az ún. „szektorális” vagy ágazati politikák, közpolitikák.

lési önkormányzatok, a civil szervezetek és a fiatalok felelősségét a megoldandó feladatok elvégzésében?

- Alkalmazhatóak-e az Európai Bizottság által ajánlott megoldások az Ön által ismert településen? Átültethetőek az ajánlott megoldások az Ön által megismert település gyakorlatába?

A harmadik szöveg esetében:

- Milyen cikkekre hivatkozik a szerző?
- Milyen ifjúságkutatói felfogásokra hivatkozik a szerző?
- Mi fogad el és mit bírál ezek között?
- Mit gondol, a cikk elolvasása segít a különböző megközelítések közötti eligazodásban?

1. szöveg

EGY IDŐBEN SZÜLETTEK

Avagy vannak-e ma generációk, és ha igen, miért nincsenek?

Föltehetően két forrás is táplálja azt a magyarországi hagyományt, hogy az egy korcsoporthoz tartozó fiataloktól valami egységes (lehetőleg originális) eszmerendzert, közösen vállalt cselekvési programot, de legalább azonos ízlésvilágot szokás elvárni. Így aztán a minimális egyéni eltérésekkel megspékelt, főbb paramétereiben azonban egységes korcsoportot generációnak lehet nevezni, mi több, jelzőkkel teleaggatni, miszerint kemény ill. puha, globális ill. elidegendet.

Az egyik ilyen forrás lehet az, hogy a világirodalom története során többször neveztek ilyen-olyan nemzedéknek bizonyos költői vagy más művészi csoportosulásokat, a hangzatos megnevezések aztán, mint apátlan, elátkozott divatossá váltak az élet egyéb területein is, túláltalánosítva azokat az egyébként objektív tényezőket, amelyek valóban egy egész nemzedék életét meghatározták, sőt, bizonyos történelmi helyzetekben még az egyéni eltéréseket is minimalizálták. Nincs azonban semmiféle bizonyíték arra, hogy a jelenleg 19-29 éves korosztályt, ha tetszik az ifjúságot, olyan megélt élmények mentén lehetne elrendezni és megnevezni, mint a rendszerváltás, az AIDS jelenléte vagy éppen az internet. Kétségtelen, hogy vannak olyan közös hatások, amelyek alól csak nagy erőfeszítések árán kerülhetne ki bárki, aki a '90-es évek végén él és dolgozik, ezek azonban korántsem csak egy nemzedéket érintenek, és még ha a mi korosztályunkat nagyobb mértékben is, ettől még a nemzedéken belüli csoportosulások elég erősek ahhoz, hogy ne lehessen minket generációnak nevezni. Legalábbis ne abban az értelemben, ahogy Magyarországon ezt a kifejezést használni szokták a Nagy Generáció óta. Ez a Loch Ness-i szörnyhöz hasonlóan bizonyíthatatlan jelenség – amely a fent említett másik forrás –, ugyanis gyökeresen megváltoztatta a generáció jelentését. A szó, a mai nyelvhasználatban már többet jelent annál, hogy valakik egy korosztályba tartoznak az éveik száma miatt. Ezt a kérdést vizsgálgattuk a Népszabadság egy elhíresült cikkének ürügyén, az ottani generációs vita ugyanis szinte minden evvel kapcsolatos kérdést fölvetett.

A NAGYZOLÓ GENERÁCIÓ

Van egy korosztály, bölcsebb persze, ha „csínján” fogalmazunk és azt mondjuk, van néhány véleményformáló frontembere egy korosztálynak, akik alapvetően megváltoztatták a generáció-hoz kapcsolódó asszociációinkat, megváltoztatták az elvárásainkat egy nemzedéktől, ezáltal aztán magát a definíciót is, amivel leírhatjuk: mit is értünk a szón, hogy generáció?

Ők a Ratkó-korszak gyermekei, a II. világháború utáni évtizedben született nemzedék, amely gyerekeként már megélte '56-ot, aztán tudatosan '68-at is, és végig a hetvenes éveket. Akik előbb „alkalomhoz illő ruhában és rövid hajjal” látogatták az Ifjúsági Park hatalomtúrte könnyűzenei rendezvényeit, verseket és regényeket írtak, filmeket és fotókat készítettek, amelyeket többé sose, senki, fontolgatták – mindnyájan –, hogy „télak”-ot vesznek Nyugatra, és akik úgy ittak és annyit, ahogy és amennyit kelet-közép európai huszonéves már soha többé, mind-egy: valóságmagvakból kuszává serdült történetek, mesék, vagy szintiszta elbeszélések állítanak emléket a kornak, és még inkább korosztálynak. Nekik, akik később, visszatekintve, Ginsberggel vetettek számot: láttuk korosztályunk legjobb elméit így-úgy fölörölni az árral szemben úszva, amelyről utóbb sokan bevallják, nem is úzás volt, dacos „ellenfekvés” inkább, hangosan hallgatag, lázongóan tétlen heverés, szemben az árral. A nemzedék - apáink és anyáink -, akik ha elfeledkeznek főlemlegetni gyermekük partnerkapcsolatainak vélt vagy valós szabadosságait, maguknak követelik egy szexuális forradalomnak nevezett – föltehetően automatikusan bekövetkezett – attitűdváltás „harci” érdemeit. Ez a korosztály úgy nevezi magát, hogy Nagy Generáció, szerintük az ő üzekedéseiktől volt terhes a Kádár-korszak vánszorgós időszámítása, és az ő magvaikból – ráadásul a bábáskodásuk mellett – született meg a '80-as évek végén a Változás. Legalábbis így tartják száj-ról-szájra hagyományozott mítoszai: letéteményesei voltak az akkori jövőnek, a mai jelennek, úttörők voltak és magvetők, azok a politikai másképp-gondolkodásban, és a művészet minden ágaiban is azok, és pontosan ezért nagyok, Nagy Generáció.

Igaz vagy sem, értelmes kijelentések-e vagy sem, egy dolog egészen bizonyos: a kor amelyekben önmagukról szóló mítoszokat szöttek a mondott frontemberek a legendák korának bizonyult, az elhintett magok termékeny talajra hullottak, nemcsak a korosztály tagjai, hanem mind az utánuk jövők is holmi axiómaként vették tudomásul nemcsak a Nagy Generáció érdemeit, hanem ennek az elvont fogalomnak, hogy generáció, a létezését is. Így aztán a legenda zsinórmértékével kellett méregetniük saját tetteiket, korosztályuk érdemeit, ezek persze rendre elmaradtak egy Nagy-nak mondott nemzedék tetteitől, így a később jövők hitványabbaknak hitték magukat, amit a frontemberek rájuk is hagytak múltidéző, néma somolygással.

PUHA GENERÁCIÓ?

A bevezetőben emlegetett Népszabadság-béli cikksorozat - hadd utaljunk a „lavinaindító” Deseffy-cikk címére - a köztársaság állapotját vizsgálgatta vállaltan szubjektív megközelítésekben. E megközelítések egyike lehetett a nemzedéki

szempont, a korosztályi megközelítés is. Egy 23 éves, közgazdász végzettségű ifjú kommunikáció szakos kolumnás írásában Puha Generáció-ként aposztrofálta a nemzedéket, amely leginkább a ma 19-29 éves korosztályt jelenti, mindenesetre ezt a korcsoportot választottuk mi is a továbbgondolt idea alanyaiként. A szerző – anélkül állíthatom ezt, hogy bármi olyat akarnék a szájába adni, amit nem mondott – meglehetősen nihilista hitvallást tesz: szerinte ugyanis egy illegalitásba szorult ellenálló, egy „No pasaran!” fölkiáltással az ajkán elbukó barikádharcos elszántságával lopjuk a napot, legalábbis ő valami furmányosan ravasz lázadást, de legalább dacot lát abban, ahogy korosztálya fölmentjeként a passzivitásunkról szóló sorokat vágja a farizeus idősebbek, a politizáló nyálgépek pófájába. Tudatja velünk, az ő másvilággal felelős, pörös szájú megzabolázhatatlanságával, hogy minket a politika egy szemernyit sem érdekel, meg egyébként, minden rizsázást úgy térítünk el magunktól, mint impregnált sátorlap a vizet, mink acid-partykra járunk csak egyre, „nyomjuk” a bélyeget, a szintetikus szarokat, konditeremben és szaunában kerüljük a témákat, amit más korosztályok, másutt nem kerülnek. Nem az infantilis ökol-szorítás, a teátrális törvényenkívüliskedés az, ami kritizálható vagy megvizsgálandó a cikkben, amit egyébként csak a publikáló fórum tett vitatémává, nem önértékei. Nem is a soft és szinti drogokról szóló, eltúlzottan polgárpukkasztó, egy kis botrányért kuncsgorgó rész volt az, ami vitatható.

(Egyáltalán nem! A soft drogok liberalizálása saját fogyasztói szokásainktól függetlenül sokunknak kedves témája, míg a szinti drogokat többen határozottan elvetjük. A kérdés azonban nem ez. A demokrácia játékszabályai szerint ugyanis mindenkinek joga van akár egy rosszabb lehetőség választásához is, joga van – mindaddig, amíg környezetét nem súlytja jobban, mint ahogy saját alapjogait érvényesíti –, hogy szintetikus szerekekkel éljen, ezt eszünk ágában sem lenne elvitatni, azt pedig még kevésbé, hogy joga van-e erről írni. Számunkra kétségtelen, hogy a szólásszabadság védelme bőven kiterjeszkedik az ilyen kijelentések fölé, és ez tökéletesen független attól, hogy egyet értünk-e vele, vagy sem, vagy csak részben.)

ÖNJELÖLTEK

Ami kritikára, vagy még inkább továbbgondolásra sarkallt minket, az legfőképpen az, vajon értelmes kifejezés-e a generáció, ha nem csupán korcsoportot, hanem valamiféle kulturális azonosságot, de legalább a fogyasztói szokásokat tekintve hasonló csoportot értünk rajta, emellett pedig csak másodrangú kérdésként vetődött fel az, van-e joga bárkinek egy – ilyen vagy olyan szempontból – generációnak nevezett csoport nevében, annak reprezentánsaként általános kijelentéseket tenni? Meggyőződésünk, hogy nincsen és ez alól az sem menti föl a cikkíró, ha hangsúlyozza: nem kíván szószólóként tetszelegni, az ilyen kitétel ugyanis haszontalan, ha utána mégis tetszeleg. A problémának az csak az egyik fele, hogy egy csoport önjelölt képviselőjeként csak akkor léphetünk föl, ha saját szavaink igazában nem kértelkedünk, ha elhisszük, hogy alkalmasak – horribile dictu – méltók vagyunk arra, hogy korosztályunk nevében axiomatikus kijelentéseket tegyünk, megjegyzem: hasonlóan azokhoz, akiket főntebb a Nagy Generáció frontembereinek ill. mítoszteremtőinek hívtunk. A mondott cikk szerzője elhitte ezt magáról, ami pedig –

meglátásunk szerint – rokon „vétség” az ókori tragédiák hübriszével. Ez volt tehát az első probléma: nincs olyan többszám első személy, nincs olyan „mi”, amelynek használata megengedett bárkinek, ha az nem lajstromozott nevekre, a „mi” egységébe önként fejet hajtó emberekre vonatkozik, hanem meghatározatlan számú és tulajdonságú tömegre, jelen esetben egy korosztályra. Magyarán, ha a most olvasott írásban az a kifejezés szerepel például, hogy „úgy véljük”, akkor a többszám első személy kettőnkre, a cikket aláírásunkkal vállalókra vonatkozik, esetleg azokra, akiket megkérdeztünk és velünk egyetértettek, nem pedig azokra, akikről úgy gondoljuk, szerencsésnek érezhetik magukat, ha a nevükben szólunk. Azt gondoljuk tehát, hogy a váteszek kora lejárt.

A kérdés másik fele azonban ennél lényegesen izgalmasabb, ráadásul a vizsgálata sem olyan türelmetlen, mint az előzőé. Ez a kérdés pedig az: a Puha Generációt „föltaláló” fiúnak lett volna-e elvi lehetősége arra, hogy végigkérdezze mindazokat, akik tagjai a korosztálynak, amelyet keresztvízbe mártott, azaz létezik-e egyáltalán olyan csoport, amely csupán attól, hogy tagjainak születése azonos időintervallumba esik, azonos (szub)kultúrát mondjon a magáénak, vagy - fogalmazzunk „puhában” - azonos fogyasztói szokásokkal bír. A válasz nyilvánvalóan nem, erre a „puhák” egyenlők közt első embere is rájött volna ha kísérletet tesz, mondjuk végigkérdezi a csoporttársait, akik vele mind egy – úgymond – generációba tartoznak. Nem – lett volna a válasz, ha megkérdi őket, igaz-e, hogy a nemzedékünket nem érdekli a politika, csak a szauna, a konditerem meg a rave-ület. (És persze lett volna igen válasz is: ebből is egy kicsi, abból is egy kicsi – nem vagyunk egyformák, pont ez benne a szép.) Lássuk csak be, hogy az a tény, hogy a hetvenes évek folyamán születtünk, többé-kevésbé „ugyanabba”, hogy meglehetősen hasonló körülmények között nőttünk föl, nem elég önmagában ahhoz, hogy ugyanazt a zenét, drogot, politikai áramlatot vagy irodalmat szeressük, ezért aztán tetteink és gondolataink sem lesznek olyan egységesek, hogy generációnak lehessen minket nevezni.

„Láttam egyszer medvét, de az se az volt” -mondja a régi székely vicc, így járt ezzel a Puha Generáció kisbírója is: előbb abban hibázott, hogy - noha senki se jelölte ki erre - egy csoport élére állt, és nem a saját nevében - amelyhez megkérdőjelezhetetlen joga lett volna -, hanem a csoport képviselőjében tett közhírré állításokat, utóbb meg abban tévedett, hogy a csoport, amelyet saját képére és hasonlatosságára mintázott, nem létezőnek bizonyult, hátránézett és kiderült, nincsen ott senki, pontosabban egy generáció biztosan nincs, néhány haverja csak, akik hasonlóak hozzá, azt szeretik, amit ő, azt mondják magukról, amit ő, és akiket véletlenül sem jellemeznénk egyetlen olcsó poénnal sem, és nem azért mert nem gondolunk felőlük ilyesfélét (nem gondolunk), hanem mert ehhez nincs jogunk, mert a vita nem erről szól, csupán arról: saját köreinkből kifelé bámulva torzulhat a látásunk, lehet, hogy lesznek akiket nem látunk, pedig nélkülük nem teljes a kép.

CÉL, KITÜZÉS

Épp erről szól ez a cikk. Az első részben eláruljuk tétovázásunkat, milyen kilátástalan földadat általános kijelentéseket tenni korosztályról, még inkább ifúságról, miközben – ezer és egy matematikai kitétellel az egyenlet szélén („abban az esetben

és csak akkor”, „ha az előző állítást igaznak fogadjuk el, akkor” stb.) – mégis kísérletet teszünk erre, nem elégszer hangsúlyozva – akart-akaratlan – szubjektivitásunkat, esendőségünket, és más „igazságok” meglétét is. A második részben ugyanis kínálkozik egy út általánosabb tanulságok levonására, hiszen ott, a nevezett korosztály fogyasztói szokásait vizsgálgatjuk adatokra (!) támaszkodva, így aztán saját – esetleg kancsal – nézésünk nem ferdítheti az összeállt képet. A Népszabadság említett cikkére ugyanis többféle válasz született, egy szempontból azonban a legérdekesebb egy másik kortárs (ráadásul szintén kommunikáció szakos) fiú írása volt, amely vállonveregetve ugyan az előzmény cikk megalkuvást nem ismerő szerzőjét igyekezett árnyalni a képet, sőt, ha elég figyelmesen olvassuk a cikkét, észrevesszük, hogy valójában megcáfolta a Puha Generációról szóló kinyilatkoztatásokat. Anélkül, hogy a cikk lényegét csorbítanánk, egy gondolatot emelünk ki, ez pedig egy figyelmeztetés, miszerint a Puha Generációban „utazó” fiú összecserélte a fogalmakat: amikor ugyanis szaunázó, konditermező, tablettázó, apolitikus acid party animal-ekről ír, valójában nem egy generációt definiál, miszerint „puha”, hanem csak egy meglehetősen szűk, fogyasztói réteget. A gordiuszi csomónak ilyenén való átnyisszantása mindnyájunk meglepődésére szolgálhatott volna, hiszen számos – vagy akár számtalan – tagot számláló, szubkulturális ill. fogyasztói szokások mentén rendeződött cserkészcsapatok nevében mindenki azt szószól, amit akar. Bevezetvén az új vonatkoztatási rendszert, már értelemmel telítődhetnek mindenféle ragadványnevek, mint „puha”, „globális”, vagy akár „szilaj”, „elidegenedett” stb., azonban a szó, amelyet utánuk lehet biggyeszteni, már nem a generáció, a nemzedék, talán nem is a korosztály, hanem a fogyasztói csoport. (Ekképp tehát a gondolatmenetünk apropójaként szolgáló cikk címe helyesen nem Puha generáció, hanem Puha fogyasztói csoport lett volna, ez ugyanis az egyetlen terminológia, amely mellett még érvényesek az írás állításai. Tény persze, hogy ez a cím elég gyöngelméjű ahhoz, hogy bárkit elrettentsen a hozzá tartozó cikk megírásától, ez az eshetőség azonban még mindig a veszteségeknek abba a körébe tartozik, amelyet túl lehet élni.)

Következtetésünk tehát az, hogy esetünkben szerencsésebb nem beszélni gondolkodásában, ízlésében egységes generációról, sőt majd látni fogjuk, hogy fogyasztói szokásaink is csak ahhoz elég hasonlóak, hogy azok mentén kisebb-nagyobb csoportok szerveződjenek. Tehát a Kedves Ilyen-Vagy-Olyan Generáció! mint általános megszólítás nem működik, ami a Népszabadságban publikáló, talán szórakozottabb olvasókra számító ifjú szerzőt föltehetőleg hidegen hagyja, míg a homogén célközönségről fantáziálgató hirdetőkét nagy valószínűséggel letöri.

Gyurkovics Tamás

A Sonda Ipsos és a GfK Hungária igazán nagylelkű segítségének köszönhetően alább fölmérések adataira hivatkozva érzékeltethetünk bizonyos trendeket a fiatalok, jelesül a 19-29 éves korosztály fogyasztói szokásairól. E réteg mintegy 40 %-ának van hitel- vagy bankkártyája, közülük 38 %-nak forint betétszámlája, 45 %-nak devizaszámlája is, 38 %-nak pedig valamilyen értékpapírban is fekszik pénze. Hogy ezt pontosan hogyan és mire költik / költjük, nehéz megmondani, de az alábbi riportok és még néhány statisztikai adat a segítségünkre lehet ennek eldöntésében is. A mondott korcsoport 33 %-a lakik olyan háztartásban, ahol van számítógép, 46 % pedig olyanban, ahol Hi-Fi berendezés is. A 19-29 évesek 38 %-ának mobiltelefonja van, és 24 %-uk fizetheti saját telefon után a számlát, függetlenül attól, hogy saját lakásban, vagy esetleg albérletben lakik-e.

Szokásainkat tekintve a következőket olvashatjuk ki a közvéleménykutatások adataiból: 30 %-unknak a regényolvasás az egyik legfontosabb szórakozása, 94 %-nak a könnyűzene, 52 %-nak a sportolás, 21 %-nak pedig a barkácsolás. A jelzett korosztály 19 %-ának a receptek és a főzés, 24 %-nak az egészséges táplálkozás, 31 %-nak a kozmetika és testápolás, 27 %-nak pedig lakásának csinosíthatása soványíthatja a pénztárcáját.

A mai magyarországi 19-29 évesek 72 %-a jár moziba (16 %-uk kéthetente vagy még annál is gyakrabban, 16 %-uk pedig havonta), 57 %-uk rendszeresen kölcsönöz videotékából (29 % kéthetente vagy gyakrabban, 13 % pedig havonta).

SÁRKÁNYFŰ: A NEMZEDÉKI FÓRUM?

Azok, akik – joggal vagy anélkül – művészeknek mondják magukat, mindig is fogékonyabbak voltak az olyan mítoszok iránt, mint a generációs tudaté, a „rajban fölrepülő” együttgondolkodó-együttalkotó csoportoké. A Sárkányfű című irodalmi folyóirat az egyetemista-főiskolás nemzedék egyre hitelesebb fórumává kezd válni. Indokolt volt tehát, hogy náluk, pontosabban egyik „frontemberüknél”, Czifrik Balázs költőnél érdeklődjünk arról, hogyan látja az olyan fölvetéseket, amelyek a korosztályunkat különböző jelzők kíséretében igyekeznek a generáció kifejezés szűkös fedele alá zsúfolni. Balázs nem is titkolja, mennyire elege van már abból, hogy egyes szerzők a Sárkányfű körül csoportosuló társaságot nemzedéknek nevezve próbálják uniformizálni. Fejtegetésében kerülte az eufemisztikus megfogalmazásokat:

- Ha jelentkezik egy generáció, azt érdekes módon mindig mások veszik észre. A generáció szerintem stigmatizáció: a fölötted vagy alattad lévő nem tudja, mit mondjon, hát megnevez.
- *Ez azt jelenti, hogy te nem is hiszel ennek a kifejezésnek az itthon használatos jelenségében?*
- Nincs generáció, soha nem is volt. A történet egy szó mutációjáról szól. Amivel minket szembesítenek az a Nagy Generáció. Az igazság szerintem egyszerűen az, hogy annak idején egy-két nagyszájút hagytak szóhoz jutni, ők meg a mikrofon

láltán (a politikai erősítők, szerek hatására) üvöltöztek, és ha már ott vannak, miért ne azt üvöltöznék, hogy nagyok.

- *Mi a helyzet a generációval ma? Úgy tűnik, most is vannak olyanok, akik szívesen vennék, ha így neveznének egy-egy korosztályt.*
- Ma egyáltalán nem létezik generáció. Léteznek különböző kisebb csoportok, például az egyetemistáké, de ezek már egyetemenként különböznek. Egyes fiatalok politikai erőként próbálnak feltűnni, a legbájosabbak pedig azok, akik holmi szellemi csoportot igyekeznek körvonalazni, de ez egy amőbához hasonlít. A drogosokról talán ilyen értelemben nem kéne külön beszélni, bár az biztos, hogy ők tényleg magukon viselnek egy generációt jellemző tulajdonságot: közös nyelvet használnak. Az emlegetett kisebb csoportokon belül mindig vannak olyan hangadók, akik – mint annak idején a Nagy Generáció esetében – potenciáljukat nem az ágyban, hanem az utcán, illetve klubhelyiségekben igyekeznek kamatoztatni: egy generáció nevében lépnek fel.

- gyété -

Valamit a szubkulturákról⁴

Új undokok, Az ifjúság kegyetlen meséi, Henyék, kölykök, dokknegyed, kispofák

Nevelős Zoltán, Speier Dávid, Déri Zsolt, Vízér Balázs,

Történjenmárvégrevalami, rakdkiarépát, bontsformát, kapdbe. Négy nehézsúlyú ifjúsági film a kilencvenes évekből.

A kilencvenes évekre tökéletesen átértékelődött az ifjúság szerepe. Az iskolába járás ideje és maga az életkori szakasz is megnyúlt, a fiatalok jelentős fogyasztók, a reklámok legfőbb célpontjai, s ezzel együtt fontos értékkepzővé is váltak. Érthető tehát, hogy a film mint a leggyorsabban reagáló művészet, új megközelítésben csapott le a témára. Az idei Titanic Filmjelenlét Fesztivál ennek a jelenségnek szentelte egyik szekcióját, mely egy hajdani Oshima-film nyomán Az ifjúság kegyetlen meséi címet kapta. Ebből a csokorból most a kilencvenes évek négy olyan kulcs- vagy kultfilmjét járjuk körbe, amelyek nem kerülnek be a magyarországi moziforgalmazásba.

Mesék a járdán

Az 1962-es évjáratú Richard Linklater huszonnyolc évesen rendezte Henyék című első játékfilmjét, mely forma és tartalom összhangjának szép példája. Az eredeti címben szereplő slacker elnevezés az amerikai ifjúság egy új, jellegzetes és népes csoportját fedí, melynek tagjai főként huszonéves fehér fiatalok, lazázó főiskolás típusok, a beatnikék és hippik kései leszármazottai, akik a munka vagy a felelősség elől menekülnek a kávéházakba, a rockklubokba vagy a céltalan utcai bókklászásba. Imádnak dumálni, van humorérzékük, szeretnék magukat valamiféle szilárd eszméhez kötni, bár a valósággal kissé hadilábon állnak.

Egy texasi kisváros lézengő, X-generációs ifjainak egy napja pereg le a szemünk előtt (Linklater későbbi filmjei, a hetvenes években sulibulizó Tökéletlen idők, illet-

⁴ Filmvilág folyóirat 1996/12 20-23. o., vagy: http://filmvilag.hu/xereses_frame.php?cikk_id=56

ve a Bécsbe helyezett Mielőtt felkel a nap is 24 órás intervallumon belül maradnak). Nemcsak a henyék csellengenek céltalanul, nyugodt, derűs nemtörődomséggel az utcán, kocsmákban, klubokban, hanem az őket követő kamera is. Ahogy a hősök nem tudnak lehorgonyozni az életben, ugyanúgy mi sem találunk kapaszkodót a filmben, hiszen klasszikus értelemben vett főhős, cselekmény vagy kompozíció nincs, a Henyék csapongó építkezése talán csak A szabadság fantomja című Bunuel-filmhez hasonlítható. A néző végiglézengi a 97 percet a 97 szereplővel (az első henyé maga a rendező), meghallgatja szellemes, kedves, eszement vagy éppen teljesen érdektelen szövegeléseiket (a később a ShopStop-nak is irányt mutató mono- és dialógok a Kennedy-merénylettől a kis kék emberkéken át Madonna méhnyakvadászáig minden elképzelhető témát végigjárnak), átéli a semmittevés fárasztó, ám szórakoztató perceit, hogy a végén találkozzon egy csapat ifjonccal, akik kamerával járnak a kisvárost, majd egy önironikus ars-poétikus mozdulattal szakadékbá hajítják a kamerájukat. Ugyanezzel a hanyagul elegáns mozdulattal vet el Linklater mindenféle képi, narratív vagy dramaturgiai eszközt, ami eddigi ismereteink szerint a képhalmazt filmmé rendezhetné, mégis valahogy épp ebben rejlik a film bája és szuggesztív, a belső szemlélő pozíciójából adódó hitelessége. A hitelesség adja Larry Clark első filmje, a Kölykök erejét is. Az 1943-as születésű Clark az ifjúság drogos és szexuális kultúráját feltáró fotóalbumaival (Tulsa, Teenage Lust) és az ellene zajló rendőri eljárásokról vált hírhedtté Amerikában. Már ötvenéves is elmúlt, mire eljutott addig, hogy megrendezze, amit mindig is akart: a Nagy Amerikai Tinédzserfilmet. A Kölykök ötlete még 1992-ben született, amikor Clark a New York-i gördeszkás srácokat fényképezte. Együtt deszkáztak velük, míg csak teljes jogú tagként be nem fogadták maguk közé, s be nem avatták minden titkukba, szexuális szokásaikba. A Kids forgatókönyvét saját ötletéből egy filmes ambíciókat dédelgető hajdani gördeszkás fiúval, a 18 éves Harmony Korine-nal íratta meg. A forgatáshoz Clark fotóinak nagy rajongója, a hasonló érdeklődésű Gus Van Sant (Drugstore Cowboy, Otthonom, Idaho, Majd' megdöglik érte), illetve annak fétisoperatőre, Eric Edwards nyújtott támogatást. Ez az első olyan film, amelyik nem tesz úgy, mintha a serdülőknek nem egész nap a szexen járna az eszük. A New York-i tizenévesekről szóló hiperrealista alkotás – akárcsak a Henyék – szintén egy átlagos nap krónikája. A két szálon futó történet nagyon egyszerű és tragikus. A fiúvonalon a szüzlányok defloreálására specializálódott Telly legfrissebb trófeájának megszerzése után barátjával, Casperrel lóg, lopnak a boltból, lopnak otthonról, fűveznek és gördeszkáznak a téren, a bandával félholtra vernek egy arra járó, felszedik Telly újabb áldozatjelöltjét, és uszodába, majd egy házibuliba mennek, ahol Telly ágyba viszi a friss prédát. A lányvonalon Jennie, aki életében eddig csak egyetlen egyszer közösült – Tellyvel – megtudja, hogy HIV-fertőzött. Elindul, hogy megkeresse a fiút. Bolyongása során egy techno-klubban hagyja, hogy belé diktáljanak egy kábítószeres tablettát. Végül a buliban megtalálja Tellyt, amint éppen új áldozatával közösül. Jennie nem avatkozik közbe, hanem ledől egy díványra, majd felkábultan hagyja, hogy Casper kedvét töltsé rajta. A film utolsó mondatát a szanaszét heverő fiatal, félmeztelen testeken végignéző Casper szájából halljuk: „Ürsten, mi történt itt?”

Noha a klasszikus utcagyereklmek, Az elhagyatottak vagy a Hector Babenco-féle Pixote nyomdokain haladó Kölyköknek van megírt története, az csak ürügy arra, hogy a kamera jelen lehessen a srácok életének valóságában. A stilizálás minimális, a hangvétel a végletekig dokumentarista, és mivel 13-16 éves gyerekekről van szó, a hatás mellbevágó.

Ugyanakkor, mivel a film nem kommentál, nem hangsúlyoz, nem emel ki, a tragikus mozzanat belesimul a történésekbe: a világ nem áll meg, nem változik semmi; a befejezés nem is lehetne cinikusabb és realisabb – New York árnyai ennél már nem lehetnének sötétebbek. Jennie az egyetlen, aki tud a katasztrófáról, mégsem tesz semmit, lemond arról, hogy bármit is megváltoztasson, sőt, túl kábult megakadályozni, hogy Casper is megfertőzze magát. Így a lány egész odüsszeiája értelmetlen volt. A fikciós filmekhez szokott néző, aki azon izgult, hogy Jennie időben megtalálja a fiút, és így Telly új áldozata megmeneküljön, kénytelen rádöbbenni, hogy a valóságba még a forgatókönyvíró sem avatkozhat be.

A Henyék és a Kölykök egyaránt minimális költségvetésű amerikai független filmek, a Sundance Filmfesztivál szenzációi. Elsőfilmek, alapvetően amatőr szereplőkkel, akik valós önmagukhoz nagyon közel álló figurákat játszanak. Az alkotók a filmmel mint eszközzel henyén bánnak; a filmmel mint nyelvvel pedig elsődleges céljuk nem új világ teremtése, hanem a valóság minél hitelesebb visszaadása. Meghatározó helyszínük az utca, fő szervezőelvük nem a cselekmény, nem a dramaturgia vagy a jellemfejlődés, hanem a jelenlét. Mindkét film pontos és kimerítő szociológiai tanulmányok is felfogható, a zöldrevezeti slackerekről, illetve a nagyvárosi gördeszkás szubkultúráról. Míg a Henyékben ábrázolt társadalmi réteget a fehér dominanciájú déli kisváros W.A.S.P. (White Anglo-Saxon Protestant) huszonevesei adják, addig a Kölykök multikulti metropoliszának tizenévesei esetében a fenti rövidítést a jóval szórakoztatóbb „We Are Sexual Perverts” értelemmel oldhatnánk fel – már ha volna kedvünk élcélődni az utóbbi évek egyik legmeggrázóbb filmjén.

Hahó, Öcsi!

A két lazavázú amerikai filmmel szemben a dán Dokknegyed és a skót Kispofák tudatos szerkesztésével, művészi hangsúlyozottságával és képi világával vág mellbe. Mindkettő bandakeretbe ágyazott testvérsztori a legkisebb fiú beilleszkedési problémáiról.

A Dokknegyed az 1961-es születésű Niels Arden Oplev első nagyjátékfilmje. Oplev már 1989-es főiskolás vizsgafilmje, az Oscar-díjra jelölt Kyndelmisse óta a dán filmművészet nagy ígérete, aki időközben egy dokumentum filmmel is bizonyított. A nemzetközi csengésű Portland címmel idén bemutatott Dokknegyed egy testvérpár – a bűnöző, drogokon élő, agresszív Janus és visszahúzódó, hallgatag öcsce, Jakob – groteszk humorú története (a pogány mitológiából, illetve a Bibliából választott, ám magukban is ellentmondást hordozó nevek igencsak célzatosak, de még a filmbéli Café Teutonban játszó, súlyos, doomos-darkos riffekkel operáló metálzenekar is Káin Fiai névre hallgat).

Janus gyanús manus, alighogy kiszabadul a börtönből, kocsit lop és visszatér bőrkabátos bandájához, ahol fő profilja, hogy elszedi a nyugdíjasok kábítószerként is

remekül használható gyógyszereit. Az intézetből szökött, gyermeki jámborságú Jakob eleinte vonakodva kíséri szeretett bátyját ezekre a behajtó körutakra, idegenül érzi magát a bűnözők között, ezért Janus drasztikus leckékkel próbálja megkeményíteni. A végére azonban éppen Janus az, aki a polgári életet választja, kibékül anyjával, öltönyt húz, és elveszi feleségül a laptopos, maroktelefonos bandavezér hűgát, a korábban már jól elagyabugyált Evát, akivel a mamától kapott lakásban a kanapén ülve nézegetik az őzikés giccsfestményt. Jakob nem kíván részt venni ebben az életben, de a bűnrel is szakít: az utolsó jelenetben a senkiföldjén, a kikötői negyed egyik hídján állva látjuk, amint – saját maga által, dacból – eltört alkarját bámulva, sátánian kacag.

A Kispofák akár a Négyszáz csapás és a Megáll az idő skót kisöccse lehetne, egy 13 éves fiú és két bátyja történetét meséli el Glasgow kegyetlen bandaháborúk sújtotta külvárosaiban, a rendező, Gillies Mackinnon saját kölyökkorának idejéből, 1968-ból. Lex idősebbik bátyja, Bobby harcias, rémálmok úzte anyaszomorító, a fiatalabbik, Alan érzékeny, szűkszavú művészpálcán, a pufók Lex pedig nehezen tud választani, melyikükkel tartson. Attól kezdve, hogy egy légpisztollyal véletlenül meglövi a konkurens banda, a Tongok főnökét, már nincs megállás: Bobby bandájának, a Gleneknek pártfogására szorul, és dolgoznia kell nekik. Mindhárom fivér végzete egy édes kis tizenhatéves, Joanne, akinek mellesleg mindkét banda vezérével is viszonya van. Amikor a Glenek vezére megalázza Lexet, a kissrác megpróbál beállni a rivális bandába, s ezzel akaratlanul is nagyobbik bátyja árulója – és halálának közvetett okozója – lesz. Mikor Bobbyt leszúrják egy jégpályán, Lex elindul bosszút állni, de a döntő pillanatban persze inába száll a bátorsága, s a Tongok főnökével végül saját kisöccse végez. Lex a film végén megkönnyebbülten állapítja meg, hogy szerencsére még mindig nem sikerült felnőtté válnia.

E két fegyelmezett kompozíciójú (észak-)európai film a felnőtté válás témáját az erőszak olyan explicit ábrázolásával párosítja, amelyet korábban leginkább csak Martin Scorsese munkáiban láthattunk. Karok és orrcsontok reccsennek, pajszeres csattannak, ólmosboton, szétört flakák, borotvák és féltéglák indulnak rohamra a szereplők testi épsége ellen, néhol olyan nyersen, mint egy menő kilencvenes évekbeli akciófilmben. A robusztus, szögletes betonépületek mindkét filmben a képi világ meghatározó elemei. A Kispofák meleg színekkel operál, nagy filmes felkészültségről tanúskodó, de hagyományosnak mondható, a túlzásokat kerülő kameramunkával (Mackinnon és Philip Ridley az utóbbi időben ugyanazzal az operatőrrel, John de Bormannal fényképeztetett filmjeit) – ez alól talán csak az a kép jelent kivételt, amikor a jégpályáról kivonszolt Bobby teste széles vércsíkot húz a szétrebbenő fekete alakok között, átlósan kettészelve a felülről fényképezett fehér képmezőt. Ezzel szemben a Dokknegyed odáig merészkedik, hogy mindvégig két külön színárnyalatú és technikájú képvilágot ütköztet, akár egy beállításon belül – a külső felvételek szemcsés videóképeket idéznek okkersárga tónusban, a Lars von Trier-féle Element of Crime modorában (ami nem véletlen, hiszen a Dokknegyed éppen von Trier stúdiójában, a Zentropában készült). Előfordul, hogy az okkersárga ég vásznára a szereplők lelkiállapota vetül ki irracionális formában – az egyik jelenetben például a feldühödő Janus mögött épületek dőlnek össze a háttérben.

A négy film mindegyike szuverén műalkotás, egyik sem fest kecsesgető képet a fiataliságról, nem láttatja rózsaszínben a felnőtté válás fájdalmas folyamatát, s mindegyik érzelmileg kötődik a bemutatott generációhoz, akár az alkotók személyes élményei folytán – ahogy Mackinnon vagy Linklater filmre viszi saját kamaszkorát, texasi kisvárosi slacker-környezetét-, akár az ifjúsági szubkultúra iránt táplált olthatatlan vonzódás miatt

3. szöveg

CSATA ZSOMBOR: Ifjúság és közélet az Új Ifjúsági Szemle hasábjain

Nehéz és felelősségteljes feladatot vállalt a Budapesten megjelenő Új Ifjúsági Szemle szerkesztősége, amikor a rendszerváltás kezdetén megszűnt Ifjúsági Szemle „méltó folytatásaképpen” a szakfolyóirat újbóli megjelentetését határozta el 2003 tavaszán. Mint minden újraeledő szakmai fórumnak, az UISZ-nak is legalább kettős kihívásnak kell megfelelnie. Egyrészt szakmai és közéleti reputációjában, problémaérzékenységében, szakszerűségében nem maradhat el elődjétől (ami nem könnyű feladat, hiszen az Ifjúsági Szemle közel egy évtizedes története során olyan jeles ifjúságszociológiai és ifjúságpolitikai szakértők publikáltak a lap hasábjain, akik a mai napig meghatározzák a szakterület kelet-közép európai fejlődését), másrészt – és ez tűnik a kettő közül a komolyabb feladatnak – az átalakuló ifjúságot érintő új kihívásokat kell a rendszerváltás és a globalizáció kontextusában szakszerűen értelmeznie.

A folyóirat egy tematikus részből és öt rovatból áll. A tematikus rész „szélesebb merítésből vett” szakértők, közéleti szereplők véleményét közli egy specifikus, ifjúságot érintő témakörrel kapcsolatban, és rendszerint körkérdés vagy kerekasztal-beszélgetés anyagára épül. Az „Ifjúság és közélet” rovatot az „Ifjúság és társadalom” címszó alatt megjelenő tanulmányok sora követi, melyek alapvetően a társadalom – mint strukturált csoportokból és környezetekből álló szocializációs közeg – és az ifjúság kölcsönhatásait vizsgálják. Az „Ifjúság és környezet” rovatban olyan írásokat olvashatunk, amelyek a különféle régiókból származó fiatalok élethelyzetéről, szokásrendszeréről igyekeznek képet adni, valamint itt kerülnek bemutatásra a határon túli fiatalok helyzetét vizsgáló tanulmányok is. Az „Életmód-élethelyzet” rovat „az önálló életkezdemléssel, kapcsolatos állandó változásról és valahová való tartozás szükségletéről szeretne néhány állóképet felvillantani” (UISZ 2003, 1: 6-7), a „Kitekingtés” pedig recenziókat közöl és olyan emblematikus személyeket szólaltat meg, akik fiatalon aktív szereplői voltak generációjuk szellemi életének.

Írásunkban az „Ifjúság és közélet” rovatban közölt tanulmányokat mutatjuk be, általában eltekintve megjelenésük időbeli sorrendjétől. Bár minden írást lajstromba veszünk, a hangsúly azokon az elemzéseken lesz, amelyek a határon túli magyar fiatalok helyzetét vagy a határon túli ifjúságpolitikát illetően relevánsak, bemutatásunk emiatt óhatatlanul szelektív és elnagyolt. A megjelent első hat Új Ifjúsági Szemle tartama alapján az „Ifjúság és közélet” rovat talán a legkövetkezetesebben próbál eleget tenni a beköszöntőben vállalt feladatoknak. A szerkesztők szándé-

ka kettős: egyrészt be szeretnék mutatni a „fiatalok és közösségeik nyilvános, saját vagy más ifjúsági közösségek élethelyzetének javítása érdekében kifejtett tevékenységeit” (UISZ 2003, 1: 6–7), másrészt elemezni, értékelni kívánják az erre hatást gyakorló kormányzati és civil tevékenységeket. A rovatban eddig megjelent cikkek (az első hat lapszámban számszerint 13) mondandója tartalmilag inkább a második témához illeszthető, legtöbbször ifjúságpolitikai (ezen belül pedig hangsúlyosan a magyarországi kormányzatok ifjúságpolitikájára vonatkozó) kérdéseket taglal. Ezek közé tartozik a rovatot indító, 2003 nyarán íródott tanulmány, Komácssy Ákos–Kucsera Tamás Gergely 13 év – Kormányzati ifjúságpolitikák a rendszerváltás-rendszerváltoztatás után című írása, amely a magyarországi kormányzatok 1989 utáni ifjúsági stratégiáinak történeti áttekintése. A tanulmány lényegi mondandója az, hogy a rendszerváltás után valójában egyik kormányzati ifjúsági stratégia és struktúra sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Bár az addig meglehetősen fragmentált kormányzati ügykezelésen az 1998-ban hatalomra jutott Fidesz-kormány az ifjúsági minisztérium létrehozásával próbált javítani, ez a szándék leragadt a jelképek szintjén, és véleményük szerint lényegi elmozdulásról a negyedik ciklus kormányzata esetében sem beszélhetünk.

Nagy Ádám tanulmánya az Ifjúsági béke – egy lehetséges ifjúságpolitika váza. Célok, feladatok és struktúra azon a ponton dolgozik tovább, ahol az előző tanulmány befejeződik. Miután bevezetőjében konceptualizálja az ifjúságügy fogalmát, gyakorlati megoldásokat javasol a mindenkori politikum és kormányzat számára egy életképes és hatékony ifjúsági stratégia kialakításához. Először az ifjúság elérésének elvi alapjait dolgozza ki (testre szabottan aszerint, hogy a különféle ifjúsági rétegek mennyire tagolódnak be az informális- vagy formális intézményi szféra rendszerébe), majd katalogizálja azokat a feladatokat és tennivalókat, amelyek a magyarországi ifjúságügyben megoldásra várnak. Ebben a folyamatban az állam szerepe korlátozott, ám felelősségteljes: „Fontos, hogy ne közvetlenül az állam vagy egy államigazgatási attitűddel rendelkező intézmény akarja megvalósítani a szféra lehetőségeit bővítő szakértői feladatokat, például az ifjúsági szakemberképzést, hanem adjon terepet a civil szakembereknek, szervezeteknek. Ezzel alapozható meg egy közös döntéshozatalon és -vezetésen (co-decision, co-management) alapuló civil beágyazottság” (2003, 1: 88). Az ifjúságügy hatékony kezelése és depolitizálása tehát csak úgy valósulhat meg, ha az állam bizonyos feladatokat átenged a civil társadalomnak és ha a rendszer működtetői – az eddig megszokott „keleti típusú” mi-ők viszony helyett – egyfajta skandináv típusú, partneri viszonyt alakítanak ki az igénybevevőkkel” (uo: 98). Amennyiben a magyarországi jogrendből fakadó szerkezeti sajátosságoktól eltekintünk, a tanulmány számos olyan elvi javaslatot tartalmaz, amelyeket haszonnal alkalmazhatnának az erdélyi magyar, de tágabb értelemben a romániai ifjúságügy vonatkozásában is. Ezek közül az egyik legfontosabbat emelnénk ki: a rendszeresen ismétlődő, átfogó ifjúságkutatások nélkülözhetetlenségét bármiféle ifjúságpolitikai vagy ifjúságot érintő szociálpolitikai döntés megalapozásában.

A fenti tematikus irányvonalat követik a második (2004. tavaszi) UISZ-számban, az „Ifjúsági közélet” rovatban közölt írások is. Az első Ocsvói Tamás, leendő gyermek-

és ifjúságügyi helyettes államtitkár hivatali pályázata, amelyben ifjúságpolitikai alapelveit, szakmai programját és az ezeknek megfelelő szervezeti keretekre vonatkozó elképzeléseit fogalmazza meg. Tágabb értelemben egy olyan intézményrendszer kiépülését tartja hasznosnak, amelyben a magyarországi fiatalok a közösségi lét értékeit és készségeit lenne alkalmuk elsajátítani. Megállapítása szerint ugyanis egyre erőteljesebb az individualizáció, „jellemzővé vált a közügyektől való elfordulás és közöny”; a vidék és a város egyre inkább eltávolodik, ami nehezíti a vidéki fiatalok integrálását az ifjúságpolitika esélyteremtő folyamataiba. (2004, 2: 63) Illényi Sándor kritikai hangvételű írásával (Javaslat az ifjúsági törvény szempontjaira) az ifjúsági törvénnyel kapcsolatban szakmai vitához kíván hozzájárulni. Egy olyan törvény kidolgozását szorgalmazza, amely képes lesz megállítani az ifjúsági intézményrendszerre egyre kevésbé jellemző „nonprofit autonómia” további lebomlását. Megállapításai a hangvételében is hasonló, imént bemutatott Nagy Ádám írás mondandójához állnak a legközelebb: a gyerekekért/fiatalokért tenni akaró, ám „sajtó és politikai értelemben kevésbé beágyazott” szervezeteknek az „agyonpolarizált és -politizált ifjúsági közéletben” igen nehéz úgy fennmaradni, hogy vagy szakmai vagy egzisztenciális értelemben ne lehetetlenüljenek el. A támogatási politika sajátosságából adódóan ez a jelenség kétségkívül átgyűrűzik a határon túli magyar ifjúsági szervezeti szférára is, az Illényi által felvázolt negatív forgatókönyveket ezért igen találónak (bár kétségkívül korántsem kimerítőnek) érezheti az erdélyi olvasó. E szerint a szervezetek vagy „kivirágoznak-prostitálódnak”, „beállnak a sorba, az adott kurzust, kormányideológiát szolgálják ki, annak érdekében, hogy alaptervékenységüket képesek legyenek ellátni”, vagy „begubóznak-elpusztulnak: fenntartják legszükségesebb életfunkcióikat, de jobb időkre várnak, tevékenységük, kapcsolataik, tagságuk megszűnik.” (2004, 2: 78) A magyarországi ifjúsági intézményrendszer rendszerváltás utáni szakaszának történetét kronologikus rendben mutatja be Beke Márton–Ditzendy Károly Arisztid–Nagy Ádám Áttekintés az ifjúsági intézményrendszer állami és civil aspektusairól című írása (UISZ 2004, 4). A tanulmány a tárgyilagosan bemutatott intézménytörténetek mellett ismét kritikusan hívja fel a figyelmet az ifjúsági intézményrendszer centralizált voltára és kormányzati értelemben vett instabilitására.

Ez gátolja az életképes helyi, önkormányzati szintű, alulról építkező ifjúságpolitikai és ifjúságsegítő struktúrák kibontakozását. A centralizáltság a központi kezdeményezésekre és mechanizmusokra építkező pályázatok rendszerének köszönhető, amely központosított erőforrások szétosztására rendezkedett be. Az esetlegességet pedig az ifjúságügy rövid időközönként változó intézményi, államigazgatási kerete jelenti (minek következtében például az ifjúsági ügyekért felelős hivatal folyamatosan átkerül az egyik minisztériumból a másikba, illetve az ifjúsági ügyekért felelős biztos személye és hatásköre is állandóan változik).

Az ifjúságsegítői képzés specifikus feladatairól, rendeltetéséről, az ifjúságsegítéssel foglalkozók szerepéről szól Wootsch Péter *Ifjúságsegítő képzése: miért van, ha nincs?* című tanulmánya (UISZ 2004, 4), melyben a szerző először magának az ifjúságsegítés fogalmának szerteágazó jelentéstartalmát próbálja megragadni és magyarországi kontextusban értelmezni. Mivel az új szakmának a rendszervál-

tást követően a közfigyelem kitüntető érdektelenségével kell megbirkóznia, ez nem egy egyszerű feladat. Az írás lényegi mondandója az, hogy elkerülhetetlen a képzések ifjúságsegítői munkában való szerepének átgondolása és egy olyan átfogóbb képzési stratégia kidolgozása, amelynek a kereteit a szakminisztérium, tartalmát a szakmai közvélemény határozza meg.

A fenti, kifejezetten a magyarországi ifjúsági intézményrendszerrel kapcsolatos problémákat taglaló írások mellett az UISZ 3., 4. és 6. száma két-két tematikusan összefüggő tanulmányt közöl. Földi László Nemzetközi ifjúsági kapcsolatok Magyarországon a rendszerváltás óta (UISZ 2004, 3) című munkájában a magyarországi ifjúságpolitikai hagyomány oldaláról taglalja a nemzetközi ifjúsági együttműködések történetét és lehetséges jövőbeli alternatíváit, Rácz Gábor elemzése pedig (Nemzetközi ifjúsági kapcsolatok a rendszerváltás hajnalán) főként az ifjúsági cse-reprogramek történetét vázolja igen olvasmányos formában a puha kádári szocializmus éveitől napjainkig. A 4. számban – egy újabb tematikus tömb részeként – Somody Bernadette (Új intézmény a gyermeki jogok védelmében: a gyermeki jogok biztosa) munkája a gyermeki jogok védelmében létrehozott ombudsman-intézmény rendeltetésére, funkcióira, hatáskörére tesz javaslatokat, míg Bíró Endre (A gyermek- és ifjúsági jogok érvényesülése) írása az állam gyermekjogi kötelezettségeinek teljesítéséről, az ifjúsági jogok érvényesülésének elősegítéséről valamint a fogyatékos gyermekek és fiatalok jogainak érvényesítéséről szól.

A Barthel-Rúzsza Zsolt–Kucsera Tamás Gergely (A Magyar Ifjúsági Konferencia öt évéről) és Komássy Ákos–Grünstein Szabolcs (Kell-e magyar–magyar ifjúsági egyeztetés) című írásait (UISZ 2005, 6) azért tárgyaljuk külön és nagyobb részletességgel, mert egyrészt határon túli fiatalokra vonatkozó ifjúságpolitikai kérdésekről szólnak, másrészt mert a rovatra eddig jellemző „technokrata” szakszerűség mellett a köznapi értelemben vett politizálás szempontjai is megjelennek, ami erősíti az írások publicisztikai jellegét. A magyar–magyar ifjúsági párbeszéd médiumaként megálmodott Magyar Ifjúsági Konferencia rendeltetéséről, de főként legitimitásáról alkotott álláspont tekintetében igencsak megosztott magyarországi ifjúságpolitikai szféra mindkét oldalának hallhatjuk az intézmény történetéről szóló sajátos értelmezését. A két történet iskolapélda lehetne a posztmodern történetírást oktatók asztalán: az 1999-ben létrejött konferencia történetét a két ellentábor erősítő szerzők úgy mesélik el, hogy abban egyértelműen visszaköszön a képviselt politikai irányvonal szemlélete.

Ebben a kontextusban a Barthel-Rúzsza Zsolt (aki 2002–2004 között a MIK elnöke volt) és Kucsera Tamás Gergely (1999–2002 között MIK ÁB elnök, jelenleg a Fidelitas oktatási kabinetjének vezetője) által jegyzett tanulmány a magyar–magyar ifjúsági párbeszéd és együttműködés szempontjából egyértelmű sikerként könyveli el a MIK működésének 1999–2002 közötti (Fidesz-kormány) időszakát, amikor is – véleményük szerint – a MIK nem csak a kormányzat határon túli ügyekben illetékes tanácsadó testületként működött, hanem civil érdekképviseleti jelleggel is rendelkezett. Ehhez képest a 2002-es szocialista kormányváltás után a testület „elsúlytalanodása figyelhető meg, hiszen a saktárca csak saját és nem összkor-

mányzati partnerként működteti a testületet” (2005, 6: 20) A Komássy Ákos (Fiatalkorbaloldal Ifjú Szocialisták alelnöke) és Grünstein Szabolcs (MAKOSZ vezető, majd a MIÉRT egyik szervezője) szerzőpáros által jegyzett cikk – bár azzal a kötelezően egyváltásos „alapkérdéssel” indít, hogy szükség van-e a magyar fiatalok különböző országokban élő közösségei közötti intézményesített párbeszédre – arra a következtetésre jut, hogy éppen a rossz indítás és a szervezet 1999–2002 közötti paternalisztikus működtetése miatt nem működőképes az intézmény. Az előző tanulmányban erényként említett alacsony formalizáltság és az ebből fakadó „valódi közösségi”, „személyközi” együttműködés itt diszfunkcióként jelenik meg mint egy olyan szervezeti kultúra, ami státusok helyett személyekben gondolkodik, nyilvános egyeztetések helyett különalkukban konkretizálódik. Bár explicit módon nem jelenti ki, de nyilvánvaló, hogy személycserék nehézségéből adódó intézményi tehetetlenség miatt nem tartják célszerűnek a Konferencia ebben a formában való további fenntartását. A tanulmányokban az a közös – és ez jelzi a megosztottság ellenére a politikai diskurzus játékszabályainak egységességét – hogy mindkét fél az ellentábor különalkus megoldásaira, ajtó mögötti megegyezéseire panaszkodik, melyekre értégmentesnek aligha nevezhető jelzős szerkezeteket is használnak („különbeszélgetések minisztériumi technikája”, „lenini spontaneitás” stb.). Ilyen értelemben mindkét tanulmány inkább leleplező, mint analitikus jellegű, és még utalás sincs arra vonatkozóan, ami az érdemi politikai párbeszéd tulajdonképpeni tárgyát kellene képezze: a határon túli magyar ifjúsági intézményrendszer és ezen keresztül a fiatalok sajátos problémái és szükségletei. Mivel a szerzőkben a kompetens szervezetek vezetőit tisztelhetjük, a lényegi kérdés az, hogy ez a szempont az elemzés tárgyát képező intézmény működésében és szervezeti kultúrájában mennyire van jelen. Mert ennek hiányában – ideológiai állásponttól és szervezeti formától függetlenül – aligha beszélhetünk „legitimitásról” vagy „minden tekintetben reprezentatív” képviseletről.

A két tanulmány ilyen értelemben tehát megbontja az „Ifjúság és közélet” rovatra jellemző szakszerűség-vonalat és ideológiai köntösbe bújtatott pártpolitikai álláspontokat is közvetíti. Ez azért is furcsa, mert a Komássy Ákos–Kucsera Tamás Gergely szerzőpáros tollából meglehetősen tárgyilagos és konstruktív kritikát olvashattunk a rendszerváltást követő mindenkori magyar kormányzat ifjúságpolitikájával kapcsolatban (lásd előbb). A MIK működését taglaló tanulmányok ezzel ellentétben leginkább azokat a gondolatokat hívják elő a kritikus olvasó részéről, amit Nagy Ádám ifjúságpolitikai helyzetjelentésében is olvashatunk: megoldást kell találni arra, hogy „a pártpolitika ne tudjon beavatkozni az ifjúságügy szakmai működésébe.

Mindehhez persze ma a legfontosabb hiányzik és leginkább kétséges a jövőre nézvést is: a bizalmi szituáció. Enélkül lehet ugyan kiegyensúlyozott struktúrát elképzelni, de a mindenkori kormányzati úthenger és az ellenzéki aknamunka írászaldokumentummá silányít bármifajta elképzelést”. (UISZ 2003, 1: 98.). A MIK-történetek hangvétele jelzi, hogy ez a veszély a határon túli ifjúságpolitikát is fenyegeti. A tájékozott és józanul gondolkodó olvasónak pedig egyre erősödik az a

meggyőződése, hogy a határon túli magyar fiatalok (és általában a határon túli magyarok) ügye mint belpolitikai ügy van jelen a magyarországi politikum asztalán is. Illuzórikus azt gondolni, hogy a magyarországi kormányzat „nemzetmentő” kategorikus imperatívuszoknak vagy – a másik végen – tisztán haszonelvű megfontolásoknak engedelmessékedik.

Mindenféle javaslat először a politikai alrendszerre jellemző „kormányon maradni-ellenzékbe kerülni”, azaz „szavazatot nyerni vagy veszíteni” logika szűrőjén halad át, ezért a határon túli irányuló magyarországi politika helyenként ellentmondásos, szervezeti megoldásait tekintve pedig következtelen. Ez az állapot ugyanakkor jelzésértékű is olyan értelemben, hogy a határon túli magyaroknak nemcsak ifjúságpolitikusokra, hanem olyan ifjúsági kérdésekben kompetens szakemberekre, technokratákra is szüksége van, akik némileg függetleníteni tudják magukat a magyarországi belpolitikai csatározásoktól és valós helyzetfelmérésen alapuló, otthonról irányított, regionális vagy helyi szintű ifjúságpolitikai stratégiák kidolgozására képesek. A romániai magyar ifjúsági civil szférának pedig úgy kellene átrendeznie sorait, hogy a többségi-kisebbségi magyar, patrónus-kliens, támogató-kedvezményezett aszimmetriát a magyarországi kormányzati és civil szervezetekkel történő partnerség jegyében, sokkal jelentősebb bizalmi tőkével legyen képes feloldani.

A határon túli szánt magyarországi erőforrásokért folyó zéró összegű játék helyett intenzívebben el kellene indulnia például EU-s forrásbővítésnek (magyarországi partnerek mellett más európaiakkal is), a határon túli magyar politikai képviselőt és a mindenkori magyarországi kormányzat pedig a merev központi koordináció helyett ezek segítőkjeként kellene megjelenjen.

Az „Ifjúság és közélet” rovatból végül Gábor Kálmán Ifjúsági korszakváltás (tézisek) című írását mutatjuk be, amely konceptuális keretét és empirikus tartalmát tekintve messzemenően túlmutat egy ifjúságpolitikai kérdésfelvetésen, ezért sokkal inkább az „Ifjúság és társadalom” rovatban lenne a helye. (Valószínű, hogy éppen a „fajsúlyosabb” mondandó miatt lett „vezércikk” az UIS 5. számában.) A tanulmányban a szerző az ifjúsági korszakváltással kapcsolatos téziseit vázolja fel (mint ahogy azt korábban több ízben is megtette, ám most újabb empirikus adatok fényében vizsgálja azt) a magyarországi fiatalok élethelyzetére vonatkozóan. Gábor Kálmán egyike azon kevés szociológusnak Magyarországon, akik a fiatalok helyzetét globális társadalomtörténeti kontextusba ágyazottan próbálják értelmezni, emiatt írásai messzemenően túlmutatnak a magyarországi ifjúság helyzetének átpolitizálható hétköznapi jelenvalóságán.

A korszakváltás tézis szerint a fiatalok – legfőképpen az oktatás expanziója (az iskolai életszakasz meghosszabbodása), a fogyasztói társadalom intézményei és az tömegkommunikáció révén – a társadalom önálló, sajátos érdekeit és preferenciáit artikulálni képes autonóm szegmensévé válnak a társadalomnak. A korszakváltás intézményi feltételei a magyarországi fiatalok számára a rendszerváltás után egyre inkább adóttak, ez számos előnyt jelenthet, de veszélyekkel is jár. A fiatal ugyan önállóan dönthet magánéletéről, oktatási- és karrierpályájáról, ugyanakkor magá-

nak kell vállalnia a döntései felelősségét: „nemcsak a lehetőségek, hanem a felelőségek is individualizálódnak (...) a problémák individualizációja olyan természetű, hogy a jóléti állam már nem felelős az átmenet kezeléséért, egyre inkább az egyének saját felelőssége az, hogy irányítsák a képzést, a biztosítást, a lakhatást és az élet más területeit”. (2005, 5: 13) Ebben a kontextusban a szerző Lengyel Lászlót idézve a fiatalok egyik legnagyobb kihívásaként a globális versenyhelyzetet említi, melynek kialakulása folytán a magyar fiatalok – munkaerejük értéke és költsége miatt – egyszerre kerülhetnek helyzetelőnybe a németországi-, de hátrányba is a kínai fiatalal szemben. Ebben a kontextusban a nyertes forgatókönyv hosszabb iskolai életszakaszt, kreatív szabadidős forgatókönyvet és azt követően jól fizetett (főként szellemi) munkát jelent az elsődleges munkaerőpiaci szektorban.

A magyarországi helyzetet tekintve azonban – az erőteljes középosztályosodási tendenciák mellett – már nagyon korán kialakul a fiatalok egy olyan csoportja, akik nagyon kis eséllyel integrálódhatnak a társadalomba, akik esetében tulajdonképpen „a társadalom alatti osztály reprodukciója” valósul meg. Mélyülnek a társadalmi egyenlőtlenségek. Ezekre az ifjúsági rétegekre szabadidő- és munka helyett a munkanélküliségi szcenárió, a progresszív individualizáció helyett a regresszív individualizáció forgatókönyve az érvényes. A tanulmány az egyenlőtlenségek újratermelődésének alátámasztására hoz több empirikus anyagot.

Bár a klasszikus rétegződésméletek szerint a középosztályosodás és az egyenlőtlenségek növekedése általában ellentétes erőket képvisel, Gábor Kálmán tanulmányában ez a két tendencia különösebb magyarázdos nélkül megfér egymás mellett, sőt, a rendszerváltásra jellemző diffúz társadalomszerkezet egyik alapvető jellemzőjének tekintendő. Mivel pontos mennyiségi képet nem kapunk, nehéz eldönteni, hogy a rendszerváltás után a fő trend a középosztályosodás (amit az ifjúsági korszakváltás per definitionem feltételez) vagy sokkal inkább a „két ország” modellje érvényes, ahol Ferge Zsuzsát idézve egyre inkább „elszabaduló egyenlőtlenségek” jellemzik Magyarországot. Pontos választ kell tehát adnunk arra a kérdésre, hogy milyen mértékben beszélhetünk a mai magyarországi fiatalok esetében a társadalmi egyenlőtlenségek reprodukciójáról és mennyiben középosztályosodásról.

Az ifjúság átalakulásának magyarországi forgatókönyve ezek alapján válik egyértelművé. Ez segít tisztázni azt a látszólagos zavart is, ami maga a kulcsfogalom, az ifjúsági korszakváltás kapcsán merül fel: maradjunk-e a tanulmány elején rögzített definíciónál, miszerint ez meghosszabbodott ifjúsági életszakaszt, autonóm, érdekeiket artikulálni képes ifjúsági csoportok létrejöttét jelenti, és akkor ebből kizárjuk a társadalom veszélyeztetettebb, depriválódó csoportjait, vagy egy olyan általánosabb kontextusként fogjuk fel, ami a fogyasztói- és információs társadalom kiépülésére, a globalizáció kihívásaira adott ifjúsági reakciók, válaszok halmazát jelenti és amely keretek közt mind a nyertes, mind a vesztes forgatókönyv értelmezhető. A tanulmányban felvonultatott empirikus háttéranyag ez utóbbi értelmezést valószínűsíti inkább és ahhoz a beki gondolathoz áll közelebb, miszerint a folyamat a fiatalok élethelyzetének, életútjának a diverzifikálódását és individualizálódását jelenti. Ez a magasabb társadalmi rétegek esetén hangsúlyosabb, de

az alacsonyabb rétegek esetén is differenciált lehet: az alacsony iskolai végzettségű fiatalok, akik helyzetét nagymértékben determinálja a származási- és települési háttér, biográfiai eseményeik szerint is jelentős mértékben differenciálódhatnak. Például kiemelkedhetnek az iskolán kívüli képzés révén, de a korai házasság, a korai gyerekvállalás következtében a hátrányos helyzetüket az egyéni választás révén még súlyosabbá tehetik. A fiatal autonómiája a saját életpályájáról való döntésben tehát érvényesül, ez azonban nem jelent feltétlenül meghosszabbodott iskolai életszakaszt, felszabadult közéleti autonómiát stb. és a fiatal saját örökölt státusának nagymértékben rabja marad. Véleményünk szerint a látszólagos fogalmi zavar tulajdonképpen paradigmaticus különbségeket takar: egy alulszocializált társadalomkép (amely nagyobb jelentőséget tulajdonít a személyi döntések szerepének a társadalom szerveződésében) ütközik a túlszocializált értelmezéssel (miszerint a társadalmi környezet kényszere miatt a státusreprodukció szinte óhatatlanul végbemegy).

Arról lenne szó, hogy a középosztályosodó fiatalokra az alulszocializált-, a társadalom perifériáján levőkre pedig egy túlszocializált társadalomkép használata lenne a célravezető? Vagy a korszakváltás tézis éppen azt hangsúlyozza, hogy a túlszocializált emberkép a növekvő autonómia és individuális döntések kiemelt szerepe miatt napjaink fiataljaira vonatkozóan anakronisztikus és használhatatlan? Bár Gábor Kálmán tézisei az utóbbi érvelést valószínűsítik, világosabb és jobban dokumentált állásfoglalás szükséges ahhoz, hogy az ifjúsági korszakváltás közép-kelet európai foratókönyvét alaposabban megismerhessük.

Forrás:

- Új Ifjúsági Szemle 2003, 1. szám
- Új Ifjúsági Szemle 2004, 2–5. szám
- Új Ifjúsági Szemle 2005, 6. szám

Felhasznált irodalom

- Gábor Kálmán: Mozaik 2001 – A perifériáról a centrumba. Tézisek a határon túli magyar fiatalok helyzetének értelmezéséhez. *In Erdélyi társadalom. Szociológiai Szakfolyóirat*, 9–23. o., 2004, 2. szám.

1. Ezt az értelmezést valószínűsíti Gábor Kálmánnak az előző *Erdélyi Társadalomban* megjelent írása is, ahol a fentiekkel kapcsolatban megjegyzi: „Az Ifjúság 2000 arra hívta fel a figyelmet, hogy felgyorsult a fiatalok individualizálódása, növekedett az iskolai, munkaválasztási és családi életutak különbözősége és sokfélesége, ugyanakkor fennmaradtak a származási, területi – regionális, iskolázottsági és nemek közötti – egyenlőtlenségek, azaz az egyéni életutak sokfélesége beágyazódott a társadalom egyenlőtlenségi rendszerébe.” (Gábor 2004: 9)

ARCHÍVUM / OLVASÓKÖNYV

Ezek a dokumentumok illusztrációk – különböző típusú ifjúságképeket, ifjúságpolitikai elképzeléseket tartalmaznak.

- 1.) Ifjúságpolitikai követelmények az Európa Tanácsban (2006)
- 2.) A Magyar Köztársaság jelentése a Magyar Országgyűlés számára (2005) (a jelentés hagyományai 1991-re nyúlnak vissza, amikor az Országgyűlés először tárgyalta azt – az érdeklődők a www.mkogy.hu honlapon követhetik e jelentések parlamenti vitáit és a róluk hozott határozatokat.)
- 3) Kormány-tájékoztató (2007. április)
- 4) Fiatalok szabadidőben – Zirc

1. Illusztráció

Strasbourg, 2006. február 15.

CDEJ(2006)3

EURÓPAI IFJÚSÁGI IRÁNYÍTÓ TESTÜLET (CDEJ)

36. ülés

Strasbourg, 2006. március 1-3. Európa Palota

IFJÚSÁGPOLITIKAI KÖVETELMÉNYEK AZ EURÓPA TANÁCSBAN

*Titkársági/hivatali memorandum/feljegyzés
Készítette: az Ifjúsági és Sport Igazgatóság*

(1) 2006 júliusában (július 4 – 7.) az Ifjúsági és Sport Igazgatóság (ISI) szakértői konferenciát rendeztek az ifjúságpolitika vizsgálatában alkalmazott módszertanról: a hatásokról, a reprezentativitásról, a célkitűzésekről és azok megvalósításáról, a hasznosságról mind nemzeti, mind európai szinten, a választott formátumról és annak az Európa Tanácson átívelő megtestesüléséről. Számos alkalommal érkeztek már ötletek és felvetések: talán itt az idő kidolgozni egy európa tanácsi keretegyeményt az ifjúságpolitikáról. Vajon az Európa Tanácsnak is össze kellene állítani egy „Fehér Könyvet”? És miben különbözne egy ilyen szöveg az Európai Bizottság ifjúságról szóló Fehér Könyvétől? Folytatódjon-e a nemzetközi felülvizsgálati folyamat, ahogy eddig, és ne történjen változtatás a módszertanra illetően? Az eddig bizalmasan kezelt Ifjúságpolitikai Szakértői Jelentések kerüljenek-e nyilvánosságra, vagy legalábbis bemutatásra a döntéshozó testületek felé? Milyen hatásai vannak a te-repmunkának? Ne kerüljenek-e ezek is a CDEJ elé, és kapcsolódjanak a nemzetközi ifjúságpolitikát érintő vizsgálatok programjához? Milyen lehetőségei vannak az Európai Ifjúságpolitikai Tudásközpontnak mint bármely vizsgálati rendszer kiinduló-pontjának?

(2) Hasznos lenne a CDEJ, a Tanácsadó Testület és az Ifjúsági Közös Tanács számára létrehozni egy, a két miniszteri konferencia közé eső időszakra vonatkozó és az ifjúságpolitika elsődleges feladatainak ütemezésével egybehangzó ún. „ifjúságpolitikai úttervet”. Erre teszünk javaslatot az alábbiakban:

(A) Az ifjúságpolitika követelményei

(3) A tapasztalatok azt bizonyítják, hogy az ifjúságpolitika szervezése, irányítása és érvényesülése nagyon sok mindenben eltér az Európa Tanács egyes tagállamaiban: az „ifjúság” csak nagyon kevés esetben jelenik meg fontos és megfelelő költségkeretekkel ellátott területként a kormányzásban; általában egyéb politikai területek alá rendelődik (oktatás, szociális ügyek, sport és szabadidő, kultúra, igazságügy stb.), és a politika visszajelzései is sokban különböznek. Néhány országban centralizált az ifjúságpolitika, másutt decentralizált, a szövetségi országokban pedig egy teljesen eltérő rendszer van. Ez már régóta köztudott, mégsem akadályozta meg az országokat abban, hogy sikeresen együttműködjenek az Európai Unióban vagy az Európa Tanácsban. Sőt az olyan politikai folyamatok, mint a nemzetközi összehasonlító vizsgálatok és az „Ifjúsági Fehér Könyv” folyamat az EU-ban, azt bizonyítják, hogy tartalmi és módszertani szempontból elég közös elem van az egyes tagországokban, ami igazoltá teszi, hogy egy létrejövő európai ifjúságpolitikáról beszéljünk.

(4) Melyek ezek a közös elemek? A Miniszterek 6. Európai Konferenciája (Theszaloniki, 2002.) Zárónyilatkozatában összegyűjtötte az ifjúságpolitikát illető meg egyezés legfontosabb elemeit, amelyre mindenki könnyen építhet (1. függelék). A Miniszterek 7. Konferenciája (Budapest, 2005.) Zárónyilatkozata bebizonyította, hogy a miniszterek képesek az ifjúságpolitikán keresztül választ adni egy olyan közérdekű és akár azonnali politikai lépéseket igénylő kérdésre, mint az erőszak a mindennapokban, és a fiatalok – mint áldozatok ill. elkövetők – szerepe mindebben. A több, mint tíz évvel ezelőtti „Te is más vagy – Te sem vagy más” kampány 2006-ban egy kibővített kampánnyá lép elő a „Sokféleség, Emberi Jogok és Részvétel” témakörében. Az, hogy a szlogen azonos, azt tanúsítja, hogy a rasszizmus, a diszkrimináció, az emberi méltóság és a teljes állampolgársághoz való jog továbbra is fontos kérdések az Európa Tanács ifjúsági szektora számára.

Mindezen okoknál fogva, és a korábbi és létező ifjúságpolitikai kezdeményezések tükrében az ifjúságpolitika fejlődésében általánosan elfogadott tényként elmondható, hogy:

(5) Az ifjúságpolitika szektorokon átívelő. Olyan területeket fed le, mint az oktatáshoz és a munkaerőpiachoz való hozzáférés; a kultúra és a kulturális alkotás; az otthonteremtés, a város- és vidékfejlesztés; a szabadidő és a sport; a részvétel, a civil társadalom és az állampolgárság; a büntetőjog; az egészségügy, a szexualitás, a termékenység és az egészséges életmódok; a káros szenvedélyekkel és a veszélyes életformákkal kapcsolatos megelőzés; a jóléti és szociális jogok; a katonai szolgálat és annak lelkiismereti okból való megtagadása; a nem-formális nevelés és tanulás; az egyesületi élet; a mobilitás és a cserék; a pályaválasztási-tanácsadás és a szociális segítség; az információ és a tanácsadás.

(6) Az ifjúságpolitika legyen tényeken alapuló. Irányításában a kormányzat, a civil társadalom és a kutatói közösség vesz részt. A kormányzat felel a közpénzekért, a törvénykezésért, a folytonosságért, a szektorközi politika-alkotás folyamatának megszervezéséért, az ifjúság ügyének előtérbe hozásáért (mainstreaming), a kezdeményező, nyitott kommunikációért és a legfontosabb ifjúsági területekkel való összeköttetésért. A civil társadalom a fiatalok, az ifjúságpolitika felhasználói és értekelői érdekeit képviseli; a részvétel és a társadalmi szerepvállalás terepe; lehetőséget teremt az igények kifejezésére, és önmagában az állampolgárság egyik kifejeződése; a közszféra minden egyes szereplőjéhez kapcsolódik, beleértve a médiát és a piacot; lobby, amikor partikuláris módon nyilvánul meg és általános érdekeket fejez ki, és amikor generációs mintákra vonatkozóan lép fel. A kutatói közösség a releváns adatokat biztosítja, és kérdéseket vet fel a (generációs, életciklus-alapú, ifjúsági kultúra-központú stb.) ifjúság-konceptciók, a társadalomtudományi standardok, az ifjúsági élet formái tekintetében, valamint a generációközi kommunikációról és tapasztalatcseréről, a munkavállalásról, a családról és a családon alapuló közösségi élet változó formáiról, az oktatásról és az élethosszig tartó tanulásról, a tudás alapú társadalomról, a marginalizációról, a kisebbségi fiatalokról, az erőszakról, a rasszizmusról és a diszkriminációról, a társadalmi nemi szerepekről, a szegénységről, a politikai folyamatok illető tétlenségről és elhatárolódásról szóló vitákhoz kapcsolódóan. A kormányzat, a civil társadalom és a kutatói közösség között létrejövő háromoldalú párbeszéd minősége (vagy annak ténye, hogy ez egyáltalán megvalósult) köszön vissza a kívánt ifjúságpolitika minőségében. A hármas párbeszéd ezen elképzelését határozottan megerősítette az ifjúsági szakértők konferenciája, amely 2005 első felében, az Európai Unió luxemburgi elnöksége alatt került megrendezésre, és ahol ezt az összekapcsolódást „mágikus háromszög”-nek nevezték.

(7) Az ifjúságpolitika egy sajátos periódust jelöl ki az élethosszból. Mindig van egy előzménye, és mindig követi valami. Bár még ma is gyakran használatos az ifjúságkutatásban az életciklus-alapú megközelítés, ezt az elvet erősen felül kell bírálnunk: az ifjúsági és a gyermekkort érintő kérdések átfedik egymást, az ifjúsági és felnőttkori ügyek szintűgy. Gyakori, hogy a család és az egyéb támogató struktúrák határozott közreműködése nélkül többé már nem érhető el a függetlenség és az autonómia. Bár a törvénykezés és a megóvó célkitűzések kötelezővé teszik a korhatar alkalmazását, ez általában értelmét veszti a fogyasztás, a szexualitás, a droghasználat vonatkozásában, a testkultúrával és a divattal, a különböző életmódokkal, és az öfenntartó életformákkal kapcsolatban (pl. diák, taxisofőr, pultos, zenei producer, anya/apa és mindez vagy némelyik egyszerre és egy időben). Így sokan egyetértenek abban, hogy az ifjúkor a 12-13. és 29-30. életév közé tehető; ami egyúttal azt is vélelmezi, hogy a magas munkanélküliségi ráta, a nem megfelelő foglalkoztatottság és a részmunkaidő a fiatalok meghosszabbodott függéséhez vezet; hasonlóképpen az agresszív marketing, márkakövetés (branding), termékelhelyezés jelentősen hozzájárult az ifjúkor kezdetének előbbre/korábbra tevődéséhez.

(8) Az ifjúságpolitikában az a jellemző és lenyűgöző, hogy gyakran csak kapcsolatok és kapcsolódások (összefonódások) közepette léteznek. Ez az intellektuális kö-

vetkezménye annak, hogy szektorokon ível át, és oly sok különféle terület része. Az Európa Tanács ifjúsági területe jelenleg az alábbi „összefonódó” eszmecserekben vesz részt:

- Az ifjúság és a gyermekkor (részvétel, fogyasztás, korai szocializáció, gyermekek elleni erőszak)
- Az ifjúság és a mindennapi erőszak (a családon belüli, a nők, a férfiak és a fiúk elleni, a társadalmi, az iskolai, a városi erőszak, a büntetőjogi igazságszolgáltatás, a szabadságelvonás korhatára és feltételei, a gondozás, tanácsadás és a rehabilitáció)
- Az ifjúság és a család (a családpolitikák új célkitűzése, a család fogalmának egy nyitottabb szervezet irányába való elmozdulása, a teherviselés „privatizációja”, a generációk közti szolidaritás és párbeszéd)
- Az ifjúság és a rasszizmus és a diszkrimináció (kisebbségi fiatalok, romák és vándorcigányok, migráns fiatalok, fiatal menekültek, fiatal nők, a meleg, leszbikus és transz-szexuális fiatalok, a fogyatékoság, a vallási/ hit-közösségek, etnikai identitások)
- Az ifjúság és a foglalkoztatás (a munkához való hozzáférés, munkanélküliség és nem kielégítő foglalkoztatottság, részmunkaidő, a szociális juttatások és a munkanélküli segély alternatív források)
- Az ifjúság és az oktatás (az oktatáshoz való hozzáférés, a történelem és a társadalmi ismeretek tanulása, a nem-formális nevelés, az ifjúsági és közösségi munka portfóliója, a tudás-alapú társadalom, az emberi jogi képzés, az állampolgári nevelés)
- Az ifjúság és az állampolgárság (részvétel, politikai apátia, társadalmi kirekesztés és teljes (értékű) állampolgárság, európai és globális polgárság, helyi és önkormányzati részvétel, identitás)
- Az ifjúság és az összetartó társadalom (összetartás és sokféleség, társadalmi befogadás, szegénység, marginalizáció, a társadalmi mobilitás veleszületett akadályai, a becsületesség és a társadalmi igazságosság)
- Az ifjúság és a kultúra (ifjúsági kultúrák, kreativitás, a kifejezés lehetőségei, városi terek tervezése, alternatív életstílusok, zene, tánc, test-kultúra, szabadidő-kultúra).
- Az ifjúság és az új technológiák (a változó kommunikációs minták; e-learning, a tanulás egyénivé válása; a tudás átadásának és megszerzésének új módjai; blogok és bloggolás; zene, képek, filmek tárolása; a világháló; e-democracy – elektronikus/internetes demokrácia; mobiltelefonok; találkozások változó mintái; a jelenlét és a hiány koncepciója; tájékozottság és informálatlanság; új típusú konferenciák; világszerte egyezményes kódok, egy internet-alapú politikai kultúra létrejötte)
- Az ifjúság és ifjúságpolitika megvalósulása (centralizáció és decentralizáció, regionalizáció, európai és globális dimenzió, nyílt vagy zárt politikai folyamatok, az ifjúságpolitika „tanulása”)
- Az ifjúság és a közintézmények szolgáltatásainak minősége (a jó kormányzás standardjai az ifjúsági területen, a nem-formális nevelés standardjai, minőségellenőrzés, érdekképviselés, szükséglet-analízis, értékelési standardok, fejlesztési modellek, humán erőforrás-szemléletek)

Ez nem egy teljes, de ez idő szerint meglehetősen akkurátus lista a különböző kap-

csolódásokról és összefonódásokról; nem teljes abban az értelemben, hogy számos egyéb kapcsolódás létezhet anélkül, hogy gyakran jelen lenne a vitákban.

Az idők során az ifjúságpolitika

- a) egy „tűzoltás-jellegű” megközelítésből (...probléma van a fiatalokkal, azonnal lépünk kell, aztán felejtjük el...)
- b) az „ifjúság erőforrás, nem pedig probléma” filozófiájává (...mindent tegyünk meg, ami megtehető, hogy a fiatalok intellektuális és kreatív potenciáit fejlesszük...); és
- c) egy „célkitűzések szerinti menedzsment” szemléletté fejlődött (...az ifjúsági ügyeket precíz célkitűzésekben határozhatjuk meg, amelyeket rendszeresen vizsgálunk kell).

Bár a jelek szerint haladó folyamatról beszélünk, ez csak részben igaz, mivel mindhárom megközelítés továbbra is egyszerre van jelen: az első a legköltségesebb és a legkevésbé hatékony; a második gyakran marad a retorika szintjén, ami azzal a veszéllyel jár, hogy a fiatalok potenciálját csak piaci szempontból veszi figyelembe. A harmadik megközelítésmód az, amelyben egy hosszútávú elképzelés konkrét és mérhető lépésekkel egyesül, így ez lenne a leggazdaságosabb és egyszersmind a leghatékonyabb megközelítés.

(10) Nem az a kérdés, hogy ezek a pontok elfogadhatók-e vagy sem a tagállamok ill. a döntéshozó testületek számára abban a formában, ahogy itt szerepelnek – az számít, hogy az ifjúságpolitikai szakértők egyet tudnak-e érteni az elhangzottak többségével anélkül, hogy minduntalan részleges vagy specifikus változtatásokat javasoljanak. Ha igen, akkor ez elég fontos dolog ahhoz, hogy az európai szintű ifjúságpolitikai fejlesztés terébe lépjen. Tehetünk-e még többet, és ha igen – mit?

(B) Ifjúságpolitikai fejlesztés az Európa Tanácsban

(11) Ne felejtjük el, hogy az Európa Tanács 34 évre visszatekintő ifjúság-története során az ifjúságpolitika nem tartozott kezdettől fogva az ifjúsági terület explicit célkitűzései közé. 1972-ben mindössze egy 35 – 40 fő befogadására képes Európai Ifjúsági Központ volt. Az akkori ifjúságpolitikai állásfoglalás maga a ko-menedzsment jelleg volt, ami azóta is erőssége a területnek. A többi célt – pl. „támogatni a fiatalokat Európa építésében” – kizárólag az Európai Ifjúsági Alap képzési tervein keresztül kívánták megvalósítani. Az említett két létesítmény Kormányzó Testületei mint az ifjúsági terület két alapvető, ko-menedzsmentben működő döntéshozatali szerve monopolhelyzetben voltak a szakterület politika-alkotását illetően; a Tanácsadó Bizottság és a CAHJE (ad hoc bizottság a kormányközi ifjúsági együttműködésért) kisebb jelentőséggel bírtak. Ugyanakkor az Európai Ifjúsági Központ alapító okiratában szereplő négy célkitűzés között már jelen volt egy, amely a jelenlegi tárgyalások irányába mutat: „a fiatalok tájékoztatása a kutatások eredményeiről”, amely már a '70-es években ösztönzőleg hatott az ifjúságkutatási tevékenységek kiépítésére.

(12) Ez az emlékeztető arra is rámutat, hogy egyedülálló ko-menedzsment rendszerének köszönhetően az ifjúsági terület soha nem volt nagyon fogékony az ötletekre. Ez elterelte a figyelmet arról, miként használhatnánk ki a legmegfelelőbb

azokat a lehetőségeket, amelyeket a későbbiekben kibővített strasbourggi központ és a jelenleg Strasbourgban és Budapesten működő két központ kínált. Még erősebb volt az Európai Ifjúsági Alap védelme minden „többcélű” támogatási elképzeléssel szemben. Csak a ko-menedzsment rendszeren és a változó társadalmi paramétereken belül volt lehetséges, hogy

- a CAHJE Irányító Testületté (1985) alakult;
- elindult egy rendszeres miniszteri konferencia sorozat (1985);
- a Központ és az Alap döntéshozó testületei egyesültek;
- továbbá egy nagyszabású intézményi reform révén megalakult a Közös Tanács, és megteremtődtek annak kompetenciái és előjogai az ifjúságpolitika és az ifjúsági programok tekintetében (2000);
- a Tanácsadó Bizottság (Advisory Committee) (az ifjúságpolitikában és az általános ET-ügyekben illetékes) Tanácsadó Testületté (Advisory Council) alakult; és
- a Kormányzó Testület Program Tanácsná vált (a Közös Tanács politikájának megvalósítására vonatkozó szabályozott feladatkörrel).

Ami a lényeg: az ifjúságpolitika fejlesztésének mindig megvolt az intézményes oldala, sohasem jelentett pusztán intellektuális feladatot.

(13) Elértünk a jelenlegi állapotig, amely több lehetőséget nyújt számunkra, mint valaha, hogy megerősítsük az ifjúságpolitika üzenetét, és kiterjesszük a hatását: a Tanácsadó Testület kompetens kifejezni álláspontját az ifjúságpolitikai ügyekben, a CDEJ minden kezdeményezést képes felvállalni, és a Közös Tanács össze tud állítani és be tud nyújtani egy átfogóbb ajánlást a Miniszteri Bizottság számára. Minden a helyén van ahhoz, hogy elinduljon egy folyamat, amelynek célja:

- egy keretegyezmény előkészítése az „ifjúságpolitikai követelményekről”, és
- az Európa Tanács „Ifjúsági Fehér Könyvének” felvázolása.

Mindkét folyamatnak csak akkor van értelme, ha egy, az ifjúságpolitikára ill. annak sajátos elemeire vonatkozó monitoring rendszer elindításának szándékával együtt kerül bevezetésre. Ennek jelentős hatása van a döntéshozó testületek munkamódszereire, és fokozott megterhelést jelenthet mind a tagállamok, mind a Tanács adminisztrációjának számára. Egy ilyen teherterhelés csak abban az esetben vállalható, ha választ tudunk adni az alábbi kérdésekre:

- Milyen hozzáadott értéket képvisel egy, az ifjúságra vonatkozó, szisztematikusabb felülvizsgálati mechanizmus az ifjúsági terület és az Európa Tanács számára általában?
- Mi az, ami az Európa Tanács által megtehető, és még nem került vagy kerül megvalósításra a közeljövőben az Európai Unió részéről?
- Vannak-e közös érdekerületek az Európa Tanács és az Európai Bizottság között, amelyek hasonló együttműködési lehetőséget hívnak majd létre, mint a partnerségi egyezmény (Partnership Agreement)? Vannak-e már olyan létező és mindkét szervezetet kiszolgáló munkaformák, amelyek az ifjúságpolitika fejlesztéséhez járulnak hozzá? (Európai Tudásközpont, EUROMED együttműködés, egyéb?)
- Melyek azok az Európa Tanácsra jellemző ifjúságpolitikai kérdések, amelyeket mint ilyet a „Fehér Könyvnek” tartalmaznia kell?

(14) A fenti kérdésekre elképzelhető válasz egy kettős megoldás lehetne:

– a javasolt keretegyezmény, egy rövid és egyszerű szöveg, amely intézményesebb és jogi nyelven foglalja össze, melyek az ifjúságpolitika követelményei. Ez a jelen dolgozat első pontjának megvitatása révén valósulhat meg, továbbá azért, ha meghatározzuk, hogyan vizsgálható mindez a Tanácson belül (pl. az önkormányzati életben való részvétel chartájának ellenőrzése a Helyi és Regionális Önkormányzatok Kongresszusán belül), a Parlamenti Bizottságon belül (éves ifjúsági jelentés különféle kérdésekről), a Közös Tanácson belül, illetve egy sajátos ellenőrzési folyamat révén, amely a Miniszteri Bizottság és a Főtitkár irányában jön létre.

– az Európa Tanács „Ifjúsági Fehér Könyve” az alábbi fejezetekkel:

(I) Részvétel (a charta, a kampány eredményei, a ko-menedzsment; a képzés és a munkavállalás, a társadalmi nemek és a kisebbségek stb. terén folyamatban lévő kezdeményezések)

(II) Társadalmi összetartás (a munkához és a szakképzéshez való hozzáférés, a munkanélküliség, learning histories? tanulási előzmények, a társadalmi kirekesztés „kemény” feltételei, a szociálpolitika kihívásai, a létező rendszerek alternatívái, a közszolgáltatásokat felvállaló családok és közösségek, a „versenyképes” és a „civil társadalom, társadalmi bevonás” stratégiai közti különbségtétel és a fiatalokat megosztó hatások, az EU-val való együttműködés (Európai Ifjúsági Paktum stb.)

(III) Sokféleség – (a történet: Intolerancia Konferenciák, Anti-rasszista kampány(ok), Emberi Jogi Képzési Program, Interkulturális tanulás és párbeszéd, Békére nevelés és konfliktus-kezelés, Kisebbségek és Részvétel stb.)

(IV) Állampolgárság (identitás, történelem, az állami és területi kötöttségek változásai európai és globális összefüggésben, alapvető jogok, társadalmi igazságosság, közösségek és hovatartozás, állampolgári aktivitás, az állampolgárság hatóköre, jogosultságok és retorika, ifjúsági és gyermekjogok)

(V) Nem-formális nevelés (az ifjúsági és közösségi munka keretében megvalósuló nevelés, képzés, tanulás és készségfejlesztés; a nem-formális nevelés/tanulás célkitűzései, a munkavállaláshoz való kapcsolódás, civil társadalom és személyes fejlődés, minőségi standardok; megvalósítás és értékelés, a formális oktatással és azon belül a szakképzéssel való kapcsolat, az ifjúsági munkások és vezetők európai portfóliója; az élethosszig tartó tanulás és a lisszaboni célkitűzések, a tudás-társadalomhoz való hozzájárulás, az elismerés stratégiai és az EU-val való együttműködés).

(VI) Európa (az Európa Tanács tere, alapvető értékek, Európa régiói és az ifjúságpolitika regionalizálása, az életkörülmények különbségei, a fiatalok élettörténetei és kilátásai, mobilitás, az európai integráció és globalizáció stb.)

(VII) Integrált gyermek- és ifjúságpolitika Európában (a helyi önkormányzatok és régiók közti együttműködések, a jó ifjúsági kormányzás feltételei, az ifjúságpolitika területei, a jó példák tapasztalatai, monitoring és beszámolás, az ifjúságpolitika fejlesztése)

A CDEJ feladata lesz megteremteni a kapcsolatot a 2006. július 4–7-re javasolt konferencia, a keretegyezmény projekt és az „Ifjúsági Fehér Könyv” között, és kialakítani a Tanácsadó Testület és az ifjúságkutató hálózat szerepét.

További lépések

- Konferencia előkészítése az ifjúságpolitika fejlesztéséről, ellenőrzéséről és értékeléséről.
- Howard Williamson utolsó hat ifjúsági értékelésének második összegző jelentése.
- A konferencia lebonyolítása július 4 – 7. között (résztevők: korábbi nemzeti és nemzetközi értékelő csoportok tagjai, döntéshozó testületek tagjai és meghívott szakértők).
- Konzultációs folyamat a konferencia eredményeiről a CDEJ-ben és a Tanácsadó Testületben.
- A szakértői csoport 2 találkozója a keretegyezményekről, a monitoringról és az értékelésről.
- Szakértői csoport dolgozik az Európa Tanács Ifjúsági Fehér Könyvén.
- Folytatódnak a konzultációk, az eredmények összehangolása.
- Keretegyezmény előkészítése az ifjúságpolitika követelményeiről az Ifjúsági Miniszterek 8. Európai Konferenciáján Kijevben.
- Az Ifjúsági Fehér Könyv megjelenése, ellenőrzési rendszer kialakítása a fő kérdéskörök alapján.

WEBOGRAFIA

Európai helyzetképek

- www.eurobarometer.org (<http://epp.eurostat.ec.europa.eu> vagy http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm)

A magyar fiatalok helyzetéről

- www.youtube.com/watch?v=kmiU04RSZrU&feature=related
(ifjúságkép, Magyarország)
- www.youtube.com/watch?v=IUHYIndiMcE&feature=related (I. rész)
(fiatalok jövőképe – életstílus)
- www.youtube.com/watch?v=zOc6R5tRyQU&feature=related (II.rész)
(fiatalok jövőképe)
- www.gothic.hu (szubkultúra, ellenkultúra)

A fiatalok helyzete a helyi társadalomban, Magyarországon - példatár

Ifjúságkép – jellegzetes példák

- www.ifjusag.lap.hu
- www.kamasz.lap.hu (www.kamaszkor.lap.hu)